Бухы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

[К]ПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

[...]инай 1921 оной [...]ин 21-hээ гарана | № 280 (13994) | 1972 оной ноябриин 28, вторник | Сэн 2 мүнгэн

[...]шадай бүхэсоюзна мүрысөөндэ оролсое!

ФЕРМЭ БҮХЭНДЭ ГАБШАГАЙГААР АЖАЛЛАХА

Үбэлжэлгын үедэ үнеэн бүриhөө 1100—1200 килограмм hү haахын түлөө тэмсэе. [...]ахамал үхэрнүүдэй шэгнүүр сүүдхэдэ 1000—1000 граммаар нэмээхэ. Тэжээлээ [...]айгаар, hайса буйлуулжа малдаа эдюулхэ.

[...]кинагай буулга- [...] фото-зураг дээрэ [...]дын аймагай [...] колхозой hаали[шан] [А]ппина Савельев[на]. [...]ых гэгшые хара- [...] нүхэрнай үнгэр- [...]hарын туршада [...]риhөө 2231 кило- [...]ү абажа, түсэбөө [...] дүтэлөөд байн- [...]үнөө А. Хромых [...]ай хүндэлэлдэ [...] социалис уялгаяа [...]лүүлхын түлөө [...] байна.

[А]нхаралыень харюулхабди

[...]үбэлжэлгын үедэ мя- [...]эр абахын түлөө бү- [...]тор социалис мүры- [...]өөр дэлгэрүүлхэ ту- [...]-эй ЦК-гай, СССР- [...]трнүүдэй Соведэй, [...] тогтоолые манай [...]алшад тон ехэ дэб- [...]эр угтажа, халуу- [...]аан дэмжэжэ бай-.

[...] мэдэhээр малай [...] гэшэ хүдөө ажахы- [...] харюусалгатай, ни- [...] хүндэшье хаhа [...]огдодог ааб даа. [...]шэмэрүүн уларил- [...]ын аймагай эрхэ [...]жагай ута, хүйтэн [...]айнаар үнгэргэхэ, [...] нэгэшье гарза [...]гөөр ондо оруулха, [...]хээр абахын тула [...]э бэрхэшээлнүүдые [...]ха баатай бологдо-

[...]юзай байгуулатда- [...]та 50 жэлэй ойн [...] бүгэдэ арадай [...]үрысоондэ оролсон, [...]совхозой ажалшад, [...]а ондо муу бэ- [...] туйлаа. Сагай [...] таарамжагүйшэг [...] hаань, сабшалан [...]раг hайн ургаса [...]ууhа малда урда [...] зарим тэды ехэ [...]дхэгдээ, шанаршье [...] абтаа. Мүн мя- [...]эндэ худалдаха ту- [...]жалтатайгаар дүүр- [...]шэнь, гүрэндэ hү [...] түсэбые 9 hара соо [...] Мүн ноябриин [...]дэгээр 4500 цент- [...] тушаагдаа.

[...] манай эндэ саhан [...]осод, олонхи малаа [...] эдеэлүүлхэ баатай [...] Тиигэбэшье бии бай-

hан бүхы үбhэ hолоомо, зелёнко, талха тарянайнгаа зүйлые нарин бүридхэлдэ абажа, гүүртэ, фермэ, отара бүхэндэ тэрэнээ зүбөөр хубаарилаад, 10 хоног, hара бүхэндэ хэды шэнээн эдюулхэб гэжэ хуу түсэблэжэ үгөөбди.

1972—1973 онуудай үбэлжэлгын үедэ 4 мянган үхэр, тэрэ тоодо 400 hаалиин үнеэд, тугалдаа хүхүүлжэ түлжүүлдэг 1100 толгой үнеэд, 14 мянган хонин hүрэг, 400 адуу морид ондо орохо юм. Тиихэдэ баhал гол түлэб үбэлэй hарануудта тугал, хурьгад олон абтаха байна.

Бии байhан арга боломжонуудаа хаража үзөөд байхада, адууhа малаа hайнаар үбэлжүүлхэ, гарза хоролтодо оруулхагүй, мүн үбэлэй сагта үхэрнүүдые зүбөөр шахан таргалуулжа, ерэхэ жэлэй нэгэдэхи кварталда гүрэндэ мяха ехээр худалдаха дүүрэн аргатайбди.

Иигэжэ хэлэхэдээ совхозойнгоо ажалша бэрхэ, үнэн шударгы малшад, hаалишад, тугалшадта гүйсэд найдажа байhанаа мэдүүлнэбди. Жэлэй ямаршье сагта, хэды бэрхэтэй үедэшье эрхим үрэ дүн туйладаг түрүүшүүл ажахыдамнай олон. Жэшээлбэл, түрүү хонишон Содномбал Бальжинимаев жэл бүри шахуу хурьга олоор абадаг, нооhошье ехээр хайшалдаг. Байгша ондо тарэнэй отарада зуун эхэ хонин бүриhөө дунда зэргээр 108 хурьган абтаа. Баhал бэрхэ хонишон Бальжин Батуев эрхим үрэ дүн туйланхай. hаалишадай дунда дэлгэрhэн мүрысөөндэ Цыренжап Цыдыпов онсо шалгаржа ябана. Тэрэ бүхы совхоз соогоо бултанhаа түрүүлэн арба hара соо үнеэн бүриhөө 2080 килограмм hү haагаад, социалис мүрысөөе толгойлно.

Үнинэй малшан Дарма Дашиев үнгэрэгшэ зунилаа 173 хашарагуудые холын ой тайгын дундуур шадамар бэрхээр адуулжа, үхэр бүхэнэйнгөө шэгнүүрые сүүдхын дунда зэргээр 1047 граммаар нэмээгээ гэхэ гү, али 100 үдэр соо хамта 170 гаран центнер мяха нэмээжэ абаhан байна. Бүхы үхэрнүүдээ тус тустань 3,5 центнер хахад шэгнүүртэй эрхим тарган болгожо тушаагаа. Зундаа таргалуулhан үхэрнүүдээ гүрэндэ тушаагаад, мүнөө нүхэр Дашиев үшөө 127 үхэр даажа абанхай. Тэдэнээ тус тустань 3 центнер шэгнүүртэй болгожо ерэхэ жэлэй февраль, март hарада гүрэндэ тушаахын тула hайнаар эдеэлүүлжэ, шахан таргалуулжа байна.

Жэлэй дүрбэн сагта малаа тобир тарган байлгажа, шэгнүүр ехэтэй үхэрнүүдые гүрэндэ худалдаха зорилгоор совхоздо нэгэ доро 1000 үхэр байлгажа эдеэлүүлхэ тусхай бааза эмхидхэгдэнхэй. Эндэ үхэрнүүд томо, жэжээрээ олон ондоо булэг болгогдожо илгагданхай. Шэгнүүрээр багануудынь hайнаар эдеэлүүлэгдэжэ түргэн томо болгогдохо, бүри томонуудынь hайса таргалуулагдажа, ерэхэ жэлэй эхеэр гүрэндэ тушаагдаха юм. Тиигэжэ механай конвейер бии болгонхой гээшэбди. 1973 оной нэгэдэхи кварталда механай комбинадта тушаахын тула 250 үхэр мүнөө шахан таргалуулжа байнабди.

Н. ЦЫРЕНЖАПОВ,
Яруунын аймагай Исэнгын совхозой директор.

УРИЛДАН АЖАЛЛАХАДА УРМАТАЙ

Бэшүүрэй аймагай: «Дружба» колхозой түрүү hаалишан Е. Ж. ЦЫДЫПОВАГАЙ хөөрөөнhөө.

Олон тоото ехэ, багашье гол горход ниилэхэдээл эсэстээ ошожо, гүн гүнзэгы, хүсэ ехэтэй мүрэн болодог гээшэ ааб даа. Тэрээн шэнги хүн бүхэнэй бүгэдэ арадай социалис мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр оролсожо, хүдэлhэн газартаа габшагай шангаар ажаллаад байгаал hаань, оронойманай хүдөө ажахыда бүхы дээрээ hайн үрэ дүн туйлагдаха байна бшуу.

Эгээл тиимэhээ КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй тогтоолой айхабтар ехэ удха шанартай байhаниие малшан бүхэн hайн ойлгоно. Хэнэйшье мэдэhээр мүрысөөнэй аша үрэ тон ехэ. Хаанашье, ямаршье ажалда хүнүүд хоорондоо мүрысэжэ хүдэлхэдөөл, эрхим үрэ дүн туйлахын түлөө эрмэлзэн ябахадаал амжалта түйладаг гээшэ.

Илангаяа үбэлжэлгын үедэ, харюусалгатай сагта хамаг хүсэ, бүхы арга боломжоёо дүүhан элсүүлжэ хүдэлбэл, үхэр, малаа тобир hайн, нэгэшье гарза хоролтогүй ондо оруулха, мяха, hү ехээр абаха байнабди.

Бидэ Хаягай фермын hаалишад, малшад жэлэй дүрбэн сагта баhал хоорондоо мүрысөө эмхидхэдэг гээшэбди.

Энэ жэлэй октябрь hарада, малай үбэлжэлгын эхилээд байхада фермын hаалишад Хяагтын аймагай Алтайн совхозойхидой үүсхэл уряае зүбшэн хэлсэжэ үзөөд, долоо hара соо үнеэн бүриhөө 1.150 килограммhаа бага бэшэ hү haахын түлөө мүрысэхэ гэжэ шиидээ hэн. hаяшаг КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй тогтоолтой танилсаад байхадаа, манай фермынхид урда абаhан уялгаяа үшөө дахин хаража, арга боломжонуудаа наринаар тооложо үзөөд, үбэлжэлгын үедэ үнеэн бүриhөө 1.200 килограмм hү haaxa зорилго урдаа табяа. Би өөрөө энэ үе соо үнеэн бүриhөө 1.300 килограмм hү haaхын түлөө тэмсэхэб.

Энэ уялгаяа дүүргэхэ арга боломжо манда яhала бии. Юуб гэхэдэ 1972 ондо сагай уларилай муушаг, ган гасуур байгаашье hаань hү haaxa уялгаяа муу бэшээр дүүргэжэ байнабди. Жэлэй үнгэрhэн арба hарада фермэдэ үнеэн бүриhөө 2.043 килограмм hүн hаагдаа. Харин байгша оноймнай социалис уялга 2.300 килограмм юм. Иигээд байхада мүнөө ноябрь, декабрь соо үнеэн бүхэнhөө адагынь 400 килограмм hүн hаагдаха байха. Тиихэдэ уялгамнай үлүүлэн дүүргэгдэхэ аргатай.

Би өөрөө арба hара соо үнеэн бүриhөө дунда зэргээр 2.645 килограмм hү hаагааб. Тиигэжэ колхоз, аймаг соогоо бүхы hаалишадай дунда эгээ ехэ hү hаагаад байнаш гэжэ партиин райком, аймгүйсэдком hаяшаг амаршалгын телеграмма эльгээгээ. Жэлэй барагдатар энээнээ заабол 3.000 килограммда хүргэхэ hанаатайб. Хүргэхэ аргашье бии. Мүнөө үнеэд түлэг тугаллажа эхилбэ. Эдихэ тэжээлыншье hайн. Үнеэн бүридэ 2 килограмм үбhэн, 20 килограмм силос, 1 килограмм үйрүүлhэн таряа талханай зүйл, 4 килограмм хэршэhэн hолоомон эдюулэгдэжэ, үшөө hаагдаhан hүнэй килограмм бүхэндэ 400 грамм талхан нэмэжэ үгтэнэ. Ондоогоор хэлэбэл, үнеэн бүридэ 9,5—10 тэжээлэй единицэ хүртэнэ.

Мүнөө фермэдэмнай бүхы 105 үнеэдhээ 74-ниинь hаалгана. Тэдэнhээ үдэрэй 500 гаран килограмм hүн абтана. Олонхи hаалишаднай үнеэн бүриhөө сүүдхын 7,5—8 килограмм hү hаадаг.

Үдэр бүриин hаамаар харахала, фермын эгээл үнинэй hаалишан Цыпилма Шодоева түрүүлжэ ябанхай. Тэрэнэй удаадахи hүурида бэрхэ hаалишан Ващилма Дулмаева ябана. Бидэ гурбан hаалишад жэлэй ямаршье сагта яна-мана мүрысэжэ байнабди.

Юрэдөө мүрысэн ажаллахада урматай, абьяастайгаааршье хүдэлхэш. Колхозой правлени, партком мүрысөөнэй дүн hара бүхэндэ гаргажа түрүүшүүлые хүндэлэлэй самбарта бэшэдэг, улаан тугха барюулдаг, мүнгэн шан үгэдэг, мүн аймагай газетэдэ бии болгогдоhон хүндэлэлэй самбартащье бэшэгдэдэг.

СССР-эй ПАРТИЙНО-ПРАВИТЕЛЬСТВЕННА ДЕЛЕГАЦИ ВЕНГРИИН АРАДАЙ РЕСПУБЛИКАДА ОШОБО

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежнев түрүүтэй Совет Социалис Республикануудай Союзай партийно-правительственна делегаци Венгриин Социалис хүдэлмэришэнэй партиин Центральна Комитедэн, Венгриин Арадай Республикын Министрнүүдэй Соведэй уряалаар албанай хэрэгээр айлшалхын тула Будапешт ошохоёо ноябриин 27-до Москваhаа мордобо.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, Украинын КП-гэй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь В. В. Щербицкий, КПСС-эй ЦК-гай секретарь К. Ф. Катушев, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо Н. А. Тихонов, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, Эстониин Компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь И. Г. Кэбин, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, СССР-hээ ВНР-тэ байдаг элшэн сайд. В. Я. Павлов гэгшэд делегациин бүридэлдэ ороно.

СССР-эй гүрэнэй тугуудай хиидхэгдэhэн Внуковска аэродром дээрэ тус делегациие нүхэд Г. И. Воронов, В. В. Гришин, А. П. Кириленко, А. Н. Косыгин, Ф. Д. Кулаков, К. Т. Мазуров, А. Я. Пельше, Н. В. Подгорный, М. А. Суслов, А. Н. Шелепин, П. Е. Шелест, Ю. В. Андропов, П. Н. Демичев, В. Н. Пономарёв, М. С. Соломенцев, Д. Ф. Устинов, И. В. Капитонов, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүд, СССР-эй министрнүүд Б. П. Бугаев, Н. А. Щелоков, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай таhагые даагша К. У. Черненко, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн Г. Э. Цуканов, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай хэрэгүүдые эрхилэгшэ Г. С. Павлов, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министрэй нэгэдэхи орлогшо В. В. Кузнецов, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, СССР-эй оборонын министрэй нэгэдэхи орлогшо С. Л. Соколов, КПСС-эй ЦК-гай таhагые даагшын нэгэдэхи орлогшо О. Б. Рахманин гэгшэд үдэшөө.

Тэрэшэлэн ВНР-эй хэрэгүүдые СССР-тэ саг зуура эрхилжэ байhан этигэмжэтэ Иштван Монори делегациие мүн лэ үдэшэлсөө.

КПСС-эй ЦК-да ХӨӨРЭЛДӨӨН БОЛОБО

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, КПСС-эй ЦК-гай секретарь П. Н. Демичев Советскэ Союзда ноябриин 20-hoo 25 хүрэтэр айлшалжа байhан КПЧ-гэй ЦК-гай таhагуудые даагшад Я. Обзина, В. Бейда, КПЧ-гэй ЦК-гай таhагые даагшын орлогшо А. Заворка гэгшэдтэй уулзажа хани халуунаар хөөрэлдөө.

АЙЛШАЛАЛГАНЬ ДҮҮРЭБЭ

КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, Советскэ правительствын уряалаар Советскэ Союзда айлшалжа байhан НДРИ-гэй Президентскэ Соведэй Түрүүлэгшэ, Национальна фронтын ЦК-гай Генеральна секретариин орлогшо Салем Рубейя Али түрүүтэй Йеменэй Арадай-Демократическа Республикын партийно-правительственна делегаци ноябриин 25-да Москваhаа мордоо.

НДРИ-гэй, СССР-эй гүрэнэй тугуудай хиидхэгдэhэн Внуковска аэродром дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, КПСС-эй ЦК-гай секретарь Б. Н. Пономарев, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын орлогшонор И. С. Грушецкий, М. А. Яснов, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй секретарь М. П. Георгадзе, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко болон бусад тушаалтад айлшадые үдэшөө.

ХАНИ БАРИСААНАЙ БА hАНАГАА НЭГЭДЭЛГЫН ОРШОН БАЙДАЛДА

УЛААН-БААТАР. (ТАСС). Кубын Компартиин ЦК-гай, Кубын Республикын революционно правительствын уряалаар Кубын Республикада МНРП-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, МНР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Ю. Цеденбалай албанай хэрэгээр айлшалhан тухай Монгол-Кубын хамтын коммюнике эндэ тунхаглагдаа.

МНРП ба Кубын Коммунис партиин хоорондо, МНР-эй ба Кубын Республикын хоорондо марксизм-ленинизмын, пролетарска интернационализмын гол ёhонуудые үндэhэ болгоhон хани барисаата, нягта харилсаа холбоото харилсаанай хэлбэришэгүйгөөр хүгжэжэ, бэхижэжэ байhые Монголой ба Кубын таланууд ехэ баяртайгаар тэмдэглэнэ гэжэ коммюнике дотор хэлэгдэнэ.

КПСС-эй ГОРКОМОЙ ПЛЕНУМ

КПСС-эй Улаан-Үдын горкомой ээлжээтэ пленум hаяхан болоо. КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ талаар Улаан-Үдын Октябрьска районой ажалшадай депутадуудай Соведэй гүйсэдкомой хэhэн ажал тухай асуудалаар эндэхи Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ И. А. Антакшинова элидхэл хээ.

Элидхэлэй hүүлээр горкомой гэшүүд үгэ хэлэжэ, дурсагдаhан Соведэй гүйсэдкомой, мүн городой бусад Соведүүдэй ажалай hайн дүй дүршэл сөгсолхо зуураа, ушарhан дутуу дунданууды элирүүлээ. Соведүүдэй гүйсэдкомуудай ажал hайжаруулха тодорхой хэмжээнүүдые дурадхаа.

Пленум зүбшэн хэлсэhэн асуудалаараа дэлгэрэнгы тогтоол баталан абаа.

БурАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

БУРЯАДАЙ АССР-эй НАИМАДАХИ ЗАРЛАЛАЙ ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ V СЕССИИЕ ЗАРЛАХА ТУХАЙ

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум иигэжэ **тогтообо:**

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй ээлжээтэ V сессиие 1972 оной декабриин 29-дэ зарлаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь В. ДУБРОВСКИЙ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1972 оной ноябриин 23.

[...]ын аймагай экономико болон соёл культурын үдэрнүүд Улаан-Үдын Советскэ райондо мүнөөдэр эхилхэнь

ЭНДЭ АМАР, ХҮНДЭТЭ СЭЛЭНГЫНХИД!

[...] аймагай түлөө- [...] ажалша бэрхэ, бэ- [...]илшадые мүнөөдэр [...] хотынхид угта-

[...]дөө хоёрой ажал- [...]э уулзалганууд мү- [...]та болонхой. Энэ [...]эл хотымнай Октя- [...]ной ажалшад Хяаг- [...]ай соёл культурын [...] жабхалантайгаар [...] бэлэй. Харин мү- [...]ын аймагай про- [...] предприятинуудай [...], ажалай баатар- [...] hайханай бүлгэмэй [...] Улаан-Үдэ айл- [...]ха юм. Эдэнэр- [...]-эй байгуулагдаhаар [...] ойн баяртай дашарамдуулан, хотын ажалшадай урда наада, концерт харуулхань, предприятинуудай хүдэлмэришэдтэй уулзажа, өөhэдынгөө ажал тухай хөөрэхэнь, дүй дүршэлтэйнь үргэнөөр танилсахань. Үнгэрhэн 50 жэлэй туршада Сэлэнгэ мүрэнэй эрьеын нютагууд танигдахаар бэшэ болоторoo хубилаа. Сэлэнгын аймагай газар дээрэ хэдэн мянган ажалшад хүдэлжэ, Эхэ орондоо элбэг дэлбэг продукци, hү, мяха, нооhо тушаахын түлөө тэмсэнэ. Энэ нютагай газар дээгүүр үдэр, hүнигүй хүндэ составууд зуралзана, газар доро шулуу [...] хэдэн мянган адуу мал, хонид бэлшэнэ. таряан хуряагдана, ургуулагдана, барилга бодхоогдоно. Үбсүүндээ орден, медальнуудые яларуулhан ажалай түрүүшүүл эндэ олон. Шахтер Гармажап Тучинов, hаалишан Надежда Тадвашкина, хонишон Пылжит Жалсанова—Социалис Ажалай Геройнуудай алдар суу холуур таранхай.

Сэлэнгыхид уран бэлигэйнгээ талаар олон сооhоо шалгарна. Басагад, хүбүүдэй хонгёо дуунууд холуур зэдэлнэ. Мүнөө Улаан-Үдымнай ажалшад Юрөө нютагай арадай театртай, Сэлэн-Дүүмэ тосхоной агитбригада, «Сэлэнгэ» гэhэн арадай ансамбльтай танилсахань.

Ю. ИГУМНОВ.

ЗЭДЭ, ЗАХААМИН НЮТАГААР ЗЭДЭЛНЭ АЖАЛАЙ СУУРЯАН!

ЗЭДЭ ГОЛ!.. Саhан мундаргата Саян уулын хаяаhаа эхи абажа, харьялан урдадаг горхон байhанаа, урдаhаар урдажа гол боложо, Сэлэнгэ мүрэндэ шудхан орожо, буурал баабай Байгал тээшээ тэгүүлдэг гол гээшэ. Зэдэ гол Захааминай, Зэдын аймагуудай газар дээгүүр урдана. Буряад, ород болон бусадшье үндэhэ яhатан хэр угhаа энэ голые зубшан hуудаг гээшэ.

Зэдэ голые зубшаhан аймагууд тухай, хүн зонойнь ажабайдал, ажал хүдэлмэри тухай тус номеройнай 2 — 3-дахи нюурта уншагты. Эдэ хуудаhануудые манай газетын тусхай корреспондентнэр М. Осодоев, Д. Аюшеев, С. Балдуев гэгшэд бэлдэбэ.

ЗЭДЭ, ЗАХААМИН НЮТАГААР

ҮДЭР ХОНОГОЙ ошохо тума алдарта ой дүтэлжэ, зүрхэ сэдьхэлыемнай хүлгөөн баясуулна. Тиигэншьегүй яахаб. Юуб гэхэдэ, аха дүү совет арадууд алдарта табин жэлэйнгээ баатар алхамые жэгдэлэн татажа, баатар ажалайнгаа гэрэлтэ һайхан замые дурсан һанана ха юм. Энэнь хадаа ленинскэ национальна политикын илан мандаһые, Совет ороной олон үндэһэ яһатанай эбтэй эетэй нэгэ бүлэдэ ажаһуудагые, зол жаргалаа тон адляар эдлэжэ байдагые эли бодо гэршэлнэ. Энээн тухайда КПСС-эй XXIV съезд дээрэ, мүн «СССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойдо бэлэдхэхэ тухай» гэһэн тогтоол соошье онсо хэлэгдээ.

Манай орон, бүхы совет арад СССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй алдарта ойе нэрэтэй түрэтэйгөөр уттахаа бэлдэжэ байна. Тиихэдэ манай Захааминдашье бэлэдхэл үргэнөөр ябуулагдажа, социалис мүрысөөнэй дүн согсологдожо, түсэбтэ табан ж[illegible]й хоёрдохи жэлдэ хэр зэргэ [illegible]элһыемнай харуулна. Баясамаар юумэн бии гээшэ.

Юһэн һарын дүн согсолоод үзэхэдэ, энэ жэлдэ манай аймагай ажалшад, илангаяа хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд нилээд һайн амжалта туйлаа. Гүрэндэ мяха худалдаха түсэбөө 114, һү — 110 процентээр дүүргээбди.

Сагай уларилай муу байгаашье һаа, малдаа бүдүүн тэжээл нёдондонойхиһоо ехээр бэлдэжэ шадаабди. Луговодуудай хараа зорилгоёо тон зүбөөр ойлгожо, ниитын адууһа мал тобир тарганаар ондо оруулха, улам олошоруулха тушаа сэдьхэлээ зобоожо гээшэ. Тиимэһээ сабшалан, бэлшээриеэ һайжаруулхые оролдоно, Жэшээнь, Санагын, Баян голой, Далахайн совхозуудай сабшалан, бэлшээри нилээд һайжаруулагдаа.

Мал ажалай продукци үйлэдбэрилхэ, гүрэндэ худалдаха талаар республиканска социалис мүрысөөндэ (юһэ һарын дүнгөөр) манай аймаг шалгаржа, хоёрдохи һуури эзэлээд, мүнгэн шанда хүртэһэн байна. Һаалишад, малшад, хонишод болон таряашадай үсэд нэтэрүүгээр хүдэлһые энэ амжалта харуулна бшуу. Эрхим ажалай үльгэр жэшээ харуулдаг түрүүшүүл жэлһээ жэлдэ олошорно.

Аймагай хонишод энэ жэлэйнгээ социалис уялга [illegible] дүүргээ. Зуун эхэ хонинһоо дунда зэргээр аймагтамнай 81 хурьган абтажа, тобир тарганаар түлжүүлэгдээ. Тиихэдэ нёдондо зуун эхэ хонинһоо 80 хурьган абтаа һэн. Нэгэ хонинһоо 2,650 килограмм нооһон хайшалагдажа, нёдондонойхиһоо арбан граммаар ехэ болоно.

Жэшээнь, Ленинэй, XXII партсъездын нэрэмжэтэ, «Улаан Октябрь» колхозуудай, мүн Баян голой совхозой хонишод баясама амжалта туйлаа. Хэрбээ нёдондо ганса И. Ц. Юмчинов (XXII партсъездын нэрэмжэтэ колхоз) «зуутан» болоо һаань, харин энэ жэлдэ үшөө дүрбэн хүн «зуутанай» тоодо оролсоо. XXII партсъездын нэрэмжэтэ колхозой хонишод Д. Ш. Шукуров, Ц-Д. Х. Галданов, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой хонишон А. В. Корнаков болон Н. Ж. Намсараев («Улаан Октябрь» колхоз) тухайда аймаг доторнай омог баяртайгаар хөөрэлдэдэг гээшэ.

МАЛ—ГОЛ БАЯЛИГНАЙ

Арба юһэн хонишоднай хонин бүриһөө гурбаад килограмм гэхэ гү, али дээшэшье нооһо хайшалаа. XXII партсъездын нэрэмжэтэ колхозой хонишон Елена Норбоевагай эдэбхи үүсхэлые тэмдэглэмээр. Колхозой правлени, партийна организаци зуһаг хонидые даажа абахыень тэрээндэ найдаһан байгаа. Юун гэжэ һанахабта?.. Дэмы найдаагүй, Зуун эхэ хонинһоо 86 хурьга абажа түлжүүлээ, тиихэдэ хонин бүхэнһөө 3.750 килограмм нооһо хайшалаа. Нютагай байдалаар абажа хараха болоо һаа, энэнь ехэ амжалта гээшэ.

Мяха үйлэдбэрилхэ талаар манай аймаг нилээд урагшатай ябана. СССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй алдарта ойн хүндэлэлдэ Санагын совхозой малшад болон мэргэжэлтэд зунай «зуун хоногой туршада мал бүхэнэй шэгнүүр сүүдхэдөө нэжээд килограммаар нэмээе!» гэһэн уряатайгаар аймагай бүхы малшадта хандаһан юм. Энэниень малшад бултандаа һайшаан дэмжэжэ, мүрысэжэ ороһон байна. Малшаднай хэлэһэн үгэдөө хүрөөл даа. Дүн согсолон гаргагдажа, 12.996 залуу үхэрнүүдэй шэгнүүри 11.817 центнерээр нэмэһэн байха юм.

Баян голой совхозой түрүү малшан Г. А. Эрдынеева 152 хашараг харууһалжа, толгой бүхэнэйнь шэгнүүрые 200 килограммаар нэмээлгэжэ шадаа. Энэнь сүүдхэдэ дунда зэргээр 1.316 грамм нэмэһэн болоно бшуу. Тэрэшэлэн малшад Ц-Д. Сосоров (Далхайн совхоз), В. Цыренов (XXII партсъездын нэрэмжэтэ колхоз), Ш. Доржиев («Дружба» колхоз), Д. Тулонов (Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз) болон бусад хамтадаа 38 хүн Г. А. Эрдынеевэтай адлишуу үрэ дүн туйлаа.

Ниитэлэн хэлэхэдэ, энэ гайхамшагта һайндэртэ бэлэдхэхэ хэрэгтэ манай малшад үхэршэд хубитаяа оруулалсажа, мал ажалай продукци гүрэндэ худалдаха түсэбыемнай нилээд урагшань таталсаа гээшэ.

Малшадай һайнаар хүдэлхэдэ һаалишаднайшье урмашажа, энэ гайхамшагта һайндэрэй хүндэлэлдэ абаһан социалис уялгаяа сүм дүүргэхые оролдоо. XXII партсъездын, Ленинэй нэрэмжэтэ, «Дружба» колхозуудай, мүн аймагай бүхы совхозуудай һаалишад һайнаар хүдэлөө. Юһэ һарын дүнгөөр хараад үзэхэдэ, һаамхай үнеэн бүриһөө 1 233 килограмм һүн һаагдаа гэхэ гү, али нёдондонойхиһоо 161 килограммаар ехэ болоно. Тиихэдэ «Победа» колхозой түбэй һаалиин фермын коллектив һаамхай үнеэн бүриһөө 1.612 килограмм һү һаажа, аймагтаа түрүүлжэ гараа. Энэ юу харуулнаб гэхэдэ, ажалаа зүбөөр эмхидхээд байбал, бусадшье ажахынуудай һаалишад иимэ амжалта туйлажа шадаха бшуу.

СССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй алдарта ойн хүндэлэлдэ «Победа» колхозой һаалишад, малшад, үхэршэд зунай үедэ бүри ехэ һү абаха гэһэн үүсхэл гаргаад, тэрэнээ дүүргэжэ шадаа. Жэшээнь, һаалишад Н. Г. Соктоева, Ц-Х. Г. Цыренова, Д. Х. Болотова, Х. Д. Абидуева гэгшэд үнеэн бүриһөөнь 1750—2000 килограмм һү һаажа, социалис уялгаяа үлүүлэн дүүргээ. Тиигээд ерэхэлээрээ, тус ажахын хорин һаалишадай арба нэгэниинь үнеэн бүриһөө 1.600 килограмм һү һааһан болоно бшуу. Гадна «Улаан Октябрь», XXII партсъездын нэрэмжэтэ колхозуудай, Баян голой совхозой, Зэдын комбинадай ажахын олонхи һаалишад мүн лэ һайн үрэ дүн харуулаа.

Гэбэшье манай аймагай зарим ажахынууд һаалиин талаар үшөө гээгдэһэн зандаа ябана. Үбһэ тэжээл хүсэд хүрэхөөр бэлдэнэгүй, үнеэдээ олоор һубайруулна. Энээнэй гол шалтагаан гэхэдэ, муу үүлтэрэй, ашаг шэмэ багатай үнеэд зарим ажахынуудта олон. Энэ мэтын дутагдалнуудаа усадхажа, һайн үүлтэрэй, ашаг шэмэтэй мал олоор үдхэжэ абаа һаа, һаалиин талаар һураггүй ехэ амжалта туйлахабди. Энэ талаар аймаг дотор нилээд ехэ хүдэлмэри хэгдэнэ, саашадаашье хэгдэхэ.

Мүнөөдэрэй зорилго гэхэдэ, үбэлжэлгээ һайнаар үнгэргэхэ, малаа тобир тарганаар бариха тухайда һаналаа табинабди. Үбэлэй үедэ һаам доошолхо ёһогүй.

Һаалишад, малшад уялга абаад, тэрэнээ саг болзортонь дүүргэхые оролдодог. Гэбэшье эдэнэймнай ажал хүдэлмэри үшөө хүсэд оньһожоруулагдаагүй, олонхи ушарта гараар хэгдэнэ гээшэ. Энэ асуудал эгээл гол асуудал болоод байна, заатагүй шиидхэгдэхэ ёһотой.

Үшөө юу хэлэлтэйб гэхэдэ, колхоз, совхозуудай бүхы фермэнүүдтэ коммунис ажалай һургуулинууд эмхидхэгдэнхэй. Түрүүшын хэшээлнүүд үнгэргэгдэжэ, һаалишад болон малшадай али бүхы асуудалнуудаар һонирходогые харуулаа. Малшадай экономическа һуралсалые саашадань бүри һайнаар эмхидхэхэ талаар ажахын хүтэлбэрилэгшэд анхаралаа табижа, хэшээл бүхэниинь бүришье удхатай болгохо гэжэ найданабди.

КПСС-эй райкомой бюро, ажалшадай депутадуудай Советэй аймагай гүйсэдком социалис мүрысөөнэй юһэ һарын дүн хаража үзөө. Нэгэдэхи һуури эзэлһэн Баян голой совхоздо (директорынь Р. Д. Бандеев, парткомой секретарь Н. Ц. Бадмаев) шан барюулагдаа. Энэ совхоз гүрэндэ мяха худалдаха түсэбөө 124, һү — 121 процентээр дүүргэһэн байна. Нёдондонойхиһоо һураггүй ехээр худалдаһан болоно. Хоёрдохи һуури Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз эзэлээ. Гүрэндэ мяха худалдаха түсэбөө — 115, һү — 107 процентээр дүүргэһэн. Мүн Санагын совхоз, «Победа» колхоз гэмгүй гаралсаа.

Юһэ һарын дүнгөөр социалис мүрысөөндэ «Победа» колхозой һүнэй һаалиин фермын коллектив (ахалагша һаалишан Н. Д. Доржиева) онсо шалгараа. Энэ коллективтэ КПСС-эй райкомой, аймгүйсэдкомой дамжуулгын Улаан вымпел барюулагдаа, аймагай газетын Хүндэлэлэй самбарта бэшэгдээ. Нэгэ үгөөр хэлэхэдэ, юһэ һарын туршада һаамхай үнеэн бүриһөө 1.600 килограмм гэхэ гү, али бүришье ехые һааһан һаалишан мэдэхээр олошороо.

Иигээд лэ энэ гайхамшагта һайндэрнай богоһыемнай алхажа орохонь. Бүхы малшадые ерэхээ байһан һайндэрөөр амаршалаад, үбэлжэлгээ эрхим һайнаар үнгэргэхыень уряалха, найдахашье байнаб!

Н. МИХЕЕВ,
КПСС-эй Захааминай райкомой нэгэдэхи секретарь.

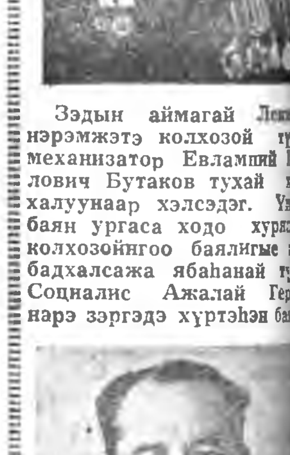
АЖАЛАЙ ГЕРОЙНУУД

Зэдын аймагай Борь[...] совхозой эрхим хони[...] РСФСР-эй Верховно С[...] дэй депутат, Социалис А[...] лай Герой Гомбо-Сурэн [...] чиковна Цыремпиловае [...] най Буряадта мэдэхэгүй [...] үгы байха. Совхозой [...] һүрэгые жэлһээ жэлдэ [...] шоруулалсажа, залуу [...] шодые баян дүй дүршэ[...] һургажа байхаһаа гадна[...] путадай уялга һайнаар [...] гэжэ, гүрэн түрын тон [...] ла асуудал шиидхэлсэ[...]

Зэдын аймагай Ленин[...] нэрэмжэтэ колхозой [...] механизатор Евлампий [...] лович Бутаков тухай [...] халуунаар хэлсэдэг. [...] баян ургаса ходо хур[...] колхозойнгоо баялигые [...] бадхалсажа ябаһанай [...] Социалис Ажалай Гер[...] нарэ зэргэдэ хүртэһэн ба[...]

Александр Филипп[...] Ваганов Зэдын вольф[...] молибденэй комбинадай [...] хайда экскаваторщигаар [...] дэлжэ байхадаа Социа[...] Ажалай Герой болоһон [...] на. Нилээд олон маши[...] нүүдые дүй дүршэлдөө [...] гаһан алдартай. Мүнөө [...] комбинадай профсоюзай [...] митедэй түрүүлэгшээр [...] дэлнэ.

ФОТОРЕПОРТАЖ

ОНЬҺОН ТҮХЕЭРЭЛГЫН АРГААР

Зэдын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой Булагай фермэдэ үнеэнэй һаам дүүрэдүнхэн байба. Досоонь уужам, ариг сэбэр, электрын гал яларна. Һаалишад үнеэдэй хүхэ шобторногүй, хүнэгүүдэй хахинаха абяаншье дуулданагүй.

— Бригадирнай путёвкоор Москва ошонхой. Бидэнь иигээд лэ байнабди Үнеэднай оньһон аргаар һаалгажа дадаад байна. Түрүүшээр нилээд зобоо һэмди. Байрэ дээрээ дэбхэншээжэ, үдьхэлжэ зобоогшо һэн, — гэжэ бригадирай уялгые саг зуура даажа байһан Н. М. Пашинский хэлээд, эгээ наада захын һаалишанда дахуулжа ошобо.

Оньһон түхеэрэлгэ үнеэдэй хүхэ нэгэ жэгдээр һороно. Үнеэд байраһаашье хүдэлнэгүй, үнөөхил зандаа хибдэһээ хибэхэ юм. Һаалишан Валентина Пугачёва тэрэнээ аргаахан мулталжа абаад, удаадахи бүлэг үнеэдэй хүхэндэ углажархиба. Тухайлхада, энэ һаалишан оньһон аргаар үнеэдые ямаршьегүй һааха һураһан, ажаллахадаа шуран бэрхэ гээшэнь аргагүй.

— Үнеэдые һааха оньһон түхеэрэлгэтэй болохоһоо хойшо жаргашообди. Хорёод үнеэдэй хүхэ үдэртоо гурба дахин шобторхонь гайтай бэлэй. Орой үдэшэ гэртээ ерэхэдэш гарнуудшни шархиржа, хурганuудшни хүшэнхэй байха. Мүнөө одоо гоё болоо, — гэжэ Валентина Пугачева омогорхон хөөрэнэ.

Эрхим түрүү һаалишанай баясаханшье буруу бэшэ. Ажал хүдэлмэринь мэдэхээр хүнгэрөө. Үнеэдээ гол тээшэ туужа уһалнагүй. Шабааһыень хоорбодоо ашахаа болёо. Ажал хүдэлмэринь оньһожоруулагданхай, механизмын, зайн галай ашаар хэгдэнэ. Энэнь оньһон түхеэрэлгэтэй томо комплексно фермэ болоно бшуу.

— Оньһон түхеэрэлгэ таарулан тодхожо байхадамнай, сэхыень хэлэхэдэ, зарим хүнүүд үнэншоогүй байһай. Шалахагүй, эбдээл орхихол байха гэжэ һанадаг байгаал ха. Дэмы тиигэжэ һанаал даа. Мүнөө болотор ямаршьегүй хүдэлжэ байнабди. Үнеэднай даданхай, һаалишаднайшье амаршоо,— гэжэ И. М. Пашинский хөөрөнэ.

Уданшьегүй һаам дүүрэжэ, һаалишад бүгэдөөрэн һүнэй цехтэ сугларaад, хэды килограмм һү һааһан тухайдаа хөөрэлдэхэ юм. Һүүлэй үдэрнүүдтэ һаам нэгэ бага доошолһон байгаа. Ушар юуб гэхэдэ, үнеэдэй хоёрдохи байрада (залгалаа байрада) оньһон түхеэрэлгэ хэгдээд, урдань гараар һаагдажа байһан үнеэд оньһон аргаар һаалгуулжа захалхадаа. сошордоод, гэнтэ һүеэ татаһан юм. Энэншье гайхалгүй. Үдэр хоногуудай ошохо тудам тэдэнь дадаад, һаамынь дээшэлжэ захалаа бэлэй.

Һаамай дүүрэхэдэ үнеэдшье налайжа, һаяхан асаргадаһан сэл хүхэ тэжээл амтархан эдижэ, дуратан сагтаа уһа ууна. Үбэлэй янгинама хүйтэндэ үнеэдээ соолгодо туужа абаашаад. «һөөш-һааш» гэжэ байгаад хашхарха юумэн үгы бшуу даа. Бүхы юумэн байра соо хэгдэнэ.

Иван Михайлович Пашинский пастухаар хүдэлдаг. Тиимэһээ фермын ажал хүдэлмэри һайн мэдэнэ. Бидэниие дахуулаад, тэрэ нэгэ таһалгада оробо Эндэнь оньһон түхеэрэлгэ тодхогдонхой, ногоон, улаан үнгэтэй тобшохонууд миһэлзэн ялалзана. Нэгэ тобшо аргаахан дарахада, хэрэгтэй механизм түерэн хүдэлжэ, һаалишадай гараараа хэдэг юумэн оньһон түхеэрэлгын ашаар хэгдэжэ захалдаг. Тиигэжэ үнеэд һаагдана, газар дорохи уһан бүлүүрдүүлжэ, соргоор урдана, тэжээл буйлуулагдана, амһарта угаагдана.

— Урдань уһа бусалгахын тула нилээд һалирагша һэмди. Уһа голһоо [illegible], тиигээд түлөө бэлдэхэн. Хүйтэн таһалга соо утаан урал хоер түһан дүүрэшоод, хажуудахи хүниие харахаар бэшэ бологшо һэн. Теэд мүнөө энэ хүдэлмэри нэгэ хүн хэжэрхинэ. Бүхы юумэн механизмын хүсөөр хэгдэнэ, - гэжэ тэжээл буйлуулдаг цехэй мастер И. М. Потыльцын ойлгуулна.

Энэ фермэдэ дүрбэн зуунһаа үлүүтэй һаамхай үнеэд бии Һаалишан бүхэндэ табяад үнеэд даалгагданхай. Урданайхидаал адли һалирха, тухашарха юумэн эндэ үгы, бүхы юумэн оньһон аргаар хэгдэнэ. Тиимэһээ энэ фермэһээ һүн ехээр тушаагдажа, колхозой нэрэ хүндые үргэжэ байдаг. Һаалишад Людмила Брыкова, Валентина Пугачева, Долгор-Сүрэн Абидуева болон бусад социалис мүрысөөнэй манлайда ябана, колхозой бүхы һаалишадта һайн һайхан үльгэр жэшээ харуулна.

М. МАХЕЕВ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Тобшо дарахатай сасуу механизмууд хүдэлжэ захалдаг. Эдэ бүхы хүдэлмэри мастер И. М. Потыльцын шалгажа байдаг. 2. Тэжээл буйлуулдаг цех соо. 3. Түрүү һаалишан Валентина Пугачева.

НЮТАГАЙ ШАРАЙ

Манай хөөрэлдөөн

1 — 2

Зэдын аймагай ажалшадай депутадуудай Совсдэй түрүүлэгшэ С. Б. Жаргаловтай манай корреспондент уулзажа, соёлой болон ажаһуудалай талаар һүүлэй үедэ ямар барилга хэгдэһэн, үшөө юу хэхэ байһан тухайдаа хөөрэжэ үгэхыень гуйһан байна. Энэ хөөрөөень доро толилнобди.

— Манай аймагые хонёор, адууһа малаар баян аймаг гэжэ хэлсэдэг. Энэньшье зүйтэй. Ажахыгаа бүришье эршэтэйгээр хүгжөөжэ, ниитын баялигые арьбадхахатайгаа хамта, соелой болон ажаһуудалай талаар барилга хэхые оролдонобди. Энэ тон шухала асуудал гээшэ. Сагай ошохо тума хүн зоной эрилтэ ургана ха юм.

Нютаг бүхэндэ мүнөө һургуули, соёлой байшан, хүүгэдэй саад, ясли бии гээшэ. Жэшээнь, Дэрэстэй нютаг абаад үзэе. Революциин урда эндэ нэгэшье хүн һургуулида ябадаггүй байгаа. Ехэ, багагүй бултадаа дасан тээшэ харгылжа, ухаан мэдэрэлээ мунхаруулдаг байһаниинь мэдээжэ. Харин мүнөө таниxын аргагүйгөөр хубилаа. Нютагай тэг дунда шулуугаар баригдаһан шэнэ һургуули үндынэ. Нэгэ дороо 320 үхибүүд ном үзэжэ, эрхим һайн сэгнэлтэнүүдээрээ түрэлхидөө баясуулна. Хоер дабхар шулуун больница эндэ бии. «Ажалда гараха аргагүйб. Үхибүүдээ орхихо газар үгы» гэжэ гэрэй эзэн эхэнэрнүүд хэлэхээ болёо. Ерэн үхибүүдэй байха саад-ясли баряа. Холын отара, һаалиин гүүртэдэ хүдэлдэг малшадай үхибүүд эндэ хүмүүжүүлэгдэнэ. Сүлөөтэй сагтаа соёлой байшанда ошожо шэнэ һонин хөөрэлдөө шагнаха, кинофильм, концерт наада хараха аргатай. Нютаг соогуур ябаа һаа, гэр бүхэнэй газаа палисаднигуудые харажабаясахат. Зунай дуулимда ногоорожо, нютагай шарай шэмэглэн һасхайлдаха юм.

Иимэл даа мүнөө сагай нютагай шарай. Дэрэстэйһээ «Мир» колхоз хүрэжэ ерээ һаа, дэнхэгэр томо соёлойнь байшанда ээлүүдгүй орожо, хэды таһалгада үлгөөтэй зурагуудые хужарлан харахат. Өөрын галерейтэй болоһониинь бүришье һайшаалтай. Хүн зоной коммунис үзэл бодолтойгоор, дүрбэн тэгшээр хүмүүжүүлэгдэжэ, искусствада илангаяа дуратайгнь эли бодо гэршэлнэ. Зэлтэрын найман жэлэй һургуулида ороо һаа, хизаар ороноо шэнжэлгын музейтэй танилсахат.

Нютаг бүхэнэй шарай тон иимэ болонхой. Бургалтайда гү, али Инзагатада, үгышье һаа Дээдэ-Үшөөтэйдэ гү, али Торидо үдэшэ орой ерээ һаа, танигдаагүй айлай үүдэ тоншожо добохогүй. Алшадай буудаг газарта сэхэ ошоод, гэртээ амарһан шэнги түбхинэхэт.

Тиихэдэ баригдажа байһан барилганууд олон. Ажахы, нютаг бүхэндэ барилга хэгдэнэ. Оёорто хүүгэдэй саад-ясли ашаглалгада тушаагдаад, 300 хүнэй һууритай соёлой байшангай һуури табигдаа. Зэдэ станцида ажаһуудалай эрилтэ хангаха комбинат, наян хүнэй һууритай столово, магазин баригдахаар хараалагдана. Аймагай түб Петропавловкада 56 хүнэй байха гостиница баригдажа тушаагдаа.

Богонёор хэлэхэдэ, нютагаймнай шарай иигэжэ хубилна.

ЭРМЭЛЗЭЛ

ОЧЕРК

НОЙТОН саһан ехээр орожо, хонидоо байраһаань холуур бэлшээхэнь түбэгтэн болобо. Намарай огторгойн абари зан хубилжа, халтад лэ гэхэдээ һалхилаад, абаахай саһа эмхи гуримгүйгөөр хүйһажа ородог шуу. Хабарынь харалган һалхин үлеэжэ, хонишодые яһала тухашаруулдаг гээшэ. Байгаалиин абари зангые Дээдэ-Сэлгэрэй хонишод һайн мэдэхэ. Мэдэншьегүй яаха бэлэй. Жэлэй дүрбэн сагые эндээ үнгэргэжэ, хонин һүрэгөө улам олошоруулжа байһан тула бүхы юумэ мэдэдэг болоо.

Хуудам һалхинай номгорһон хойно Дмитрий Яковлевич хонидоо кошараһаа гаргаад, мангир шэнги сэл хүхэ үбһэ тараажа үгэбэ. Зунай бэлшээридэ нилээд һайса тэбеэрһэн хонид дэбхэншээжэ, бухиндаагаа гаргана.

Хурьгад тобир тарганаар тушаагдаа, зунайшье хаһа гэмгүй үнгэрөө, искусственна үрэжүүлгэ хаһа сагтаа хэгдээ ха юм. Сэдьхэлээ зобохоор юумэн одоо үгы бшуу. Тиигэбэшье ахалагша хонишон нэгэл тиимэ таагдашагүй орёо бодолдо диилдэнхэй, хонидоо тооложо байһан янзатай абяагүйхэн зогсоно. Үгы, тэрэ хонидоо тоолоогүй, харин хайшан гэжэ түл абаад, хурьгадаа тобир тарганаар түлжүүлһэнээ, тиигээд тушааһанаа дурсан һанаа ха юм. Зуун хонин бүриһөө 134 хурьга абаад, нэгыеншье гарзада оруулангүй түлжүүлхэнь нилээд хүшэр байгаа. Саг болзортонь уһалаад, рационой ёһоор тэжээл үгөөд байхаһаа гадна, хурьган бүхэниень үхибүү мансылһан мэтэ анхаран харууһалха ушар гарадаг шуу. Гадна нооһо хайшалха үедэ мүн баһа тухашараад абаа. Тухашарангүй, сэдьхэлээ зобоонгүй яаха бэлэн. Хонидоо тобир тарганаар ондо оруулхын тула бүхы сэдьхэлһээ оролдоно. Тиимэһээ граммшье нооһо гээлгэхэнь харамтай ха юм. Хонин бүриһөө 4.6 килограмм эрхим шанартай нооһоной хайшалагдаад байхада, Дмитрий Яковлевич сэдьхэлээ бүтүүхэн баясаа һэн. Баясангүй яахаб даа. Бүхы сэдьхэлһээ оролдожо хүдэлһэнэйнь үрэ дүн иимэ һайхан байгаа бшуу.

Харин мүнөө үбэлжэлгэ тухай, түл абалта тухай бодомжолжо, сэдьхэлээ зобоно гээшэ. Үбһэ тэжээл яһала хүрхөөр бэлдэгдэнхэй, хонидой байрашье дулаан. Һанаагаа зобохоор юумэн үгы гэжэ һанахаар. Тиигэбэшье Дмитрий Яковлевич һанаа амархан ябажа шададаггүй. Тиимэл хадань бүхы амжалта, түйлалтань эндэһээ эхитэй [illegible].

— Һалхинай болиходо хонидсо гаргажа, ойро дүтэхэнэ бэлшээлгээрэй Нойтон саһан шэмшэлжэ. уидаа харяаһаниинь һураггүй һайн бэшэ гү даа,—гэжэ Дмитрий Яковлевич хани нүхэртөө захяад, хонидойнгоо хаша[...] орожо, нилээд удаа[...] болобо.

Бүри хабар коша[...] хажууда хэды бухал [...] обоолһон байгаа. Тэд[...]гээ нэгые задалаад, [...] эдеэн болотор хаша[...] зөөжэ, аятайханаар [...]лэн хаяба. Хохирһоо [...] дэбисхэр байдаггүй гэ[...]рэ үни хада мэдэнэ. [...] мон шэнги обоорхогүй, [...] дон шабааһа сэбэр[...]шье һайн ха юм. Зуза[...]гаар хаягдаһан хохир [...] хэбтэхэдэ аятай зөөлэ[...] роһоонь хүйтэ даада[...] бшуу.

— Хэнэйшье мэдэ[...] танай совхоздо ажалша[...]хэ хонишод олон гээшэ, [...]хэдэ Дмитрий Яко[...] Свистунов тэдэнһээ [...] тиимэ онсо илгаатайб?[...]жэ совхозой ахамад зоо[...]ник И. П. Шантаха[...] хандабаб.

— Нүхэр Свистунов [...]нин ажалые табан хур[...] даал һайса мэдэнэ. [...] тиихэдэ унаһан мал[...] абаха сүлөөгүй хүдэлдэ[...] шуу даа,—гэжэ тэрэ х[...] бэлэй.

…ЭДЭЛНЭ АЖАЛАЙ СУУРЯАН!

ПУБЛИЦИСТИКЭ

Коммунист Будажаб Санданович Дашеев Зэдын …льфрам-молибденэй комбинадай Холтоһоной уур… нээгдэхэһээ хойшо эндэ хүдэлжэ захалһан.

…нэ хүмнай «Шэн габьяагай түлөө», «Дай…лхы габьяагай түлөө» болон бусад хэдэн медальнуу…ар шагнагдаһан байна. Ажалдаа урагшатай ябажа, …СФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй нэгэ, Бу…адай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй дүр…эн Хүндэлэлэй грамотануудаар шагнагдаһан юм.

Б. С. Дашеев мүнөө Захааминай хилээмэнэй заво…эй директорээр хүдэлнэ. Уншагшадай анхаралда тэ…эй дурдалга толилнобди.

…ҮШӨӨД ЖЭЛ …ҮДЭЛМЭРИШЭДЭЙ БҮЛЭДЭ

…дэлмэришэн!.. Балшар …андаа энэ үеын гэрэл…ан удхые ухашалан … тэнхээгүй ябагдаа. … байтагай, эхэ, эсэгэ …ии хэр ойлгодогынь …аб даа. «Баруунай то… городуудай хүдэлмэ…буһалгаалжа, хаанииe …э унагаагаа гэлсэнэ» …алсадэгыень бүүр-түүр …бэ. Тэрэ гэһэнһээ хой…мэришэн тухайда нэгэл …аймшагтайгаар бодожо, … баатар шэнги хүсэтэи … байгаа ёһотой гэжэ ту… байгааб.

… жэлнүүд ходорон ун…ха холын Захааминда …ажахынууд байгуулаг…хүдэлшэ буряадууд шэ…хинөө бэлэй. Гушаад … манай иишэ геоло…жэ, хада уулануудаар …элдэб үнгын шулуу… суглуулжа захалаа …дын шулуугаар юу …?» гэжэ гайхалдаа… байгаа. Тэдэниие даха… хангил хабсагайн … шулуунуудые суглуу… …уратайгаа гэртэхин…үлхэдэм, эжым таһа …эн. Харин эсэгэмни …бэлэй.

…ажа ябаг лэ. Хүдэл…ай хуби заяагаа хол…ахашьегүй, газарда…үнүүдэй хүбүүд ябал…ябадаг гүөэ, — гэжэ …э дэмжэһые хэзээдэ…тахагүйб.

…итель, бригадир, воль…хэ мэлын танигдаа…үүдые хэлэхэ забһар…нии нэрэ дурдаад лэ …и. Модон-Хүл гэ… дэрээбэнэй захада …он тула ородоор һай…э байгааб. Теэд тэдэ …иень оилгохогүйдөө … гээшэм. Захааминай …айтыһ оёорһоо олдо…хаг, сэгнэшэгүй үнэ…н түрын удха шанар…лтамалнуудые олоод, …комиссиин һайшаалда …, тиигээд ашагта…нуудые бэдэрхэ, шэн…геологуудай партиис… ябаһан залуу гео…ан Мария Басова про…сей Седых хоёр нам…рэлдэжэ байгаа юм. …хада арбан зургаа…д ябааб. Геологическа …хоришоноор хүдэл…ришье һонирхолтой

…аһаа хойшо хүдэлмэ… бүлэдэ оролсоод, бү… заяагаа энэ һайн һай…эгтэ зорюулаа һэм.

1934 ондо үнэтэ металл-вольфрам суглуулха (тиихэдэ газар малтадаггүй, хүрьһэн дээрэ хэбтэһэн шулуу — холисо-вольфрам суглуулдаг байһан юм) бригада эмхидхэхыем даалгаба.

Түрүүшээр Холтоһон, Юнхэрэй хадануудһаа бараабтар аад, ялбама үнгэтэй малтамал суглуулжа тушаадаг байгаабди. Энэ малтамалые үшөө ехээр абадаг болохын тула уданшьегүй уурхайнуудые малтажа эхилбэ. Тиихэдэ ороной зүг бүриһөө хүдэлмэришэд олоор иишэ ерэжэ, олон яһатанай эбтэй эетэй бүлэ боложо хүдэлөө. Харахада одоо урматай һэн даа. Газар малтагшадай бригадираар томилходонь нилээд сошордоо һэм. Шадаха гүб? «Шадахаш, бултадаа эбтэй эетэйгээр хүдэлхэбди» гэжэ хүбүүд найдуулба. Тиигээд аха, дүү шэнги нэгэ һаналтайгаар хүдэлжэ захалаа һэмди. Дээдэ Холтоһоной вольфрамай уурхайн түрүүшын шулуу суглуулалсаһан, тэндээ 17 жэлэй туршада хүдэлһэн байнаб. Өөрөө газар малтаһан, үрэмдэһэн, тиигээд бригадир, уурхайн мастер, халаанай начальник болоһомби.

Арбан долоон жэлэй туршада Холтоһоной рудникта хүдэлхэ зуураа, хэдэн арбаад залуушуулые уурхай соо хүдэлхэ мэргэжэлдэ һургажа, баян дүршэлөө дамжуулан үгөө һэм. Жэл ошохо бүри үйлэдбэриин даалгабари дээшэлжэ, ашагта малтамал ехээр абадаг болохо шэнэ аргануудые нэбтэрүүлхэ гү, али ямар онол арга бэдэрхэб гэһэн асуудалай гарахада, Зэдын комбинадай ахамад инженернүүд, техникүүд заабол намтай зүбшэлсэдэг һэн. Намһаа бэрхэ хүнүүд байгаа юм бэзэ. Али нютагай хүн гэжэ ехэтэ хүндэлэгшэ һэн гү даа. Хүдэлмэришэдэй дундаһаа зарим эдэбхитэниие шалан абажа, хүтэлбэрилхы тушаалда дэбжүүлхэ тушаа асуудалай гарахада хандахадань, баясажа, хүдэлмэришэн ангитай хуби заяагаа холбоһоноо омогорхон ябахаш.

Комбинадай, рудникай үйлэдбэриин үргэдхэхэ бүри хэхэ юумэмнай аргагүй ехэ болоо. Алишье тушаалда ябахадаа, ажалай оньһожоруулга, техническэ дэбжэлтые туйлаха тухай һанамжалжа, ажалай бүтээсые дээшэлүүлхые оролдохош. Холтоһоной уурхайда байхадаа руда газаашань дамжуулгые түргэдхэхэ хэдэн дурадхалнуудые оруулаад, тэрэнээ саг болзортонь бэелүүлжэ, хэдэн зуун мянгаад түхэригэй алмалта хэһэн байнабди.

Зэдын комбинадай электростанци (ТЭС) Черемховоһоо ерэһэн түлишөөр хүдэлдэг байһан Тиихэдэ Баян голой шулуу нүүрһэнэй уурхай багахан ТЭС хүдэлгэдэг һэн. Нүүрһэнэй дараса яһала бии гэжэ шэнжэлэгшэд тодорхойлбо. Иимэ ушарһаа Баян голой шулуу нүүрһэнэй уурхайе үргэдхэхэ, өөрын түлишөөр комбинат бэеэ хангажа шадаха гэһэн тодорхойлолго хэгдээд, тэндэхи уурхайда харюусалгатай хүнүүдые эльгээхэ асуудалай гарахада минии нэрэ дурдагдаба гээшэ. Теэд яахабши? Хүдэлмэришэ коллективэйнгээ этигэл найдабариие харюулхаһаа хүндэтэй юумэн үгы бшуу.

Хэлэхэдэ бэлэн юм бэзэ. Зүгөөр дүшөөд жэлэй хугасаада газар доро хүдэлхэ гайтайхан ааб даа. Баян голой шулуу нүүрһэнэй, тиигээд Холтоһоной уурхайда хамта хүдэлһэн нүхэдни, жэшээнь, Е. Миронов, А. Соловьев, А. Балабанов гэгшэд мүнөө пенсидэ гаранхай. Тиигэбшье тэдэнтэйгээ башалсажа, мэндээ мэдэлсэжэ байдагби. Шахтада сугтаа хүдэлһэн буряад хүбүүдые һуража һалахагүйдэнь баясахаш. Яахабши даа, Ажал хүдэлмэридөө, сүлөөтэй сагтаа хамта ябажа, ходо гэр гэртээ оролсожо, аха дүү шэнги нүхэсэжэ ябаһан хаһа хэзээдэшье мартагдадаггүй бшуу. 1934 ондо геологическа партида ороходом, буряадууд үгы байһан юм. Минии хараһаар байтар дээдэ һургуулитай буряад хүбүүд ерэжэ, хүдэлмэришэдэй бүлэдэ оролсобо. Жэшээнь, инженер-горняк Г. Б. Баиров комбинадые хэды жэл ударидажа, нилээд урагшань татаһан байна. Ажал хэрэгээ яһала һайса мэдэхэ, хүнүүдтэ илдам налагай, хүтэлбэрилэгшын бэлиг шадабаритай мэргэжэлтэ байһан юм. Комбинадай главна инженер А. А. Балдаевтай уулзахадаа, ажал хүдэлмэри тухайдаа үнэн сэдьхэлһээ хөөрэлдэжэ баясадагби. Тэрэшэлэн инженернүүд Архинчеев, Базарон, Дашинимаев болон бусад нилээд урагшатай хүдэлнэ.

Хүдэлмэришэн!.. Мүнөө, СССР-эй байгуулагдаһаар табин жэлэй алдарта ойе нэрэтэй түрэтэйгоор угтахаяа байхадаа, энэ үгын гүн удхые бүри һайнаар мэдэрэн баясадагби.

Б. ДАШЕЕВ.

ТҮРҮҮ БРИГАДАДА

Эгсэ эрмэг хадануудые тойрон зүбшаһан дардам харгыгаар үгсэжэ ябахадаа, билайшье айдаһагүйгөөр хадын оройдо гарашоод, тэндэ хэгдэһэн ехэ барилгануудай захада ошонхой, хүдэлмэришэдэй урагша хойшоо ябахые обёоржо, ехэ ажалай амисхал мэдэрбэб. Эндэ Зэдын вольфрам-молибденэй комбинадай эгээл амин һудал — Холтосоной уурхай оршодог юм.

Забойщигуудай халаанһаа гаража байхада тудалдааб. Энэ бригадые дүршэл ехэтэй забойщик Василий Митыпович Ринчиндоржиев ударидана.

1955 ондо залуухан, бэеэр шүрдэгэрхэн шүрбэһэлиг хүбүүн комсомолой зуушалгаар уурхайда ерээ һэн. Слесарь мэргэжэлдэ һуралсаад, нилээд урагшатайгаар хүдэлжэ захалаа. Гадна газар үрэмдэгшын, уурхай бүхэлэгшын мэргэжэл нюусаханаар лэ шудалаа бэлэй. Теэд забойщик мэргэжэлтэй хүн уурхай соо хэгдэдэг ажал бүхэниие хэжэ шадаха ёһотой бшуу. Мүнөө Василий Ринчиндоржиевай хэжэ шадахагүй юумэн байдаггүй, ажал оньһожоруулха талаар аша туһатай дурадхал оруулдаг.

Сэхыень хэлэхэдэ, Ринчиндоржиевай бригадын гэшүүн бүхэн адли тэгшээр хүдэлдэг, бэлиг шадабаритай мэргэжэлтэд гээшэ. Жэшээнь, Олег Маркелович Котлов арбадахи жэлээ, Вениамин Филиппович Ваганов 1955 оноһоо, Александр Сергеевич Полонных 5 жэл забойщигуудаар хүдэлжэ байна.

Тэрэшэлэн «үе залгуулха» залуушуулые, жэшээнь, Владимир Криволапов, Дмитрий Сизов гэгшэдые бригададаа абаад, мэргэжэлдэ һургажа байна. Коммунис ажалай нэрэ зэргэтэй болоһон бригада залуушуулые хүмүүжүүлхэ, ажалда һургаха талаар онсо уялга абанхай. Олоһон олзоёо адли тэгшээр хубаадагынь бүришье һайшаалтай.

Мэргэжэл шадабаряа, эрдэмээ дээшэлүүлхын тула бригадын гэшүүд ямар нэгэн һуралсалда хабаадалсадаг байгаа. Жэшээнь, Василий Митыпович өөрөө автотехникүүдэй 3-дахи курсада һурана, С. Полонных горно техникум дүүргээ, залуушуул үдэшын дунда һургуулиин 9-10 классуудта һуралсана.

Тус бригадын амжалта үндэрөөр сэгнэгдэнэ. Металлургнуудай үнгэрһэн һайндэрөөр дашарамдуулан, В. Ринчиндоржиев СССР-эй Үнгэтэ металлургиин министерствын, ВЦСПС-эй Хүндэлэлэй грамотаар, урдань В. И. Ленинэй 100 жэлэй ойн баярай Хүндэтэ грамотаар шагнагдаһан юм. Бригадын бусадшье гэшүүд магтаал шагналнуудта олон удаа хүртэнхэй. Энэ бригада үнгэрһэн арба һара соо социалис уялгаяа газар малталгаар 122, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлгээр 104 процент дүүргээд, жэлэйнгээ түсэбые Совет Конституциин үдэр болотор дүүргэхэбди гэжэ мэдүүлнэ. Тиигэжэ бригадаараа СССР-эй 50 жэлэй хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө тэмсэжэ байна.

Д. ЦЫРЕНОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: коммунис ажалай нэрэ зэргэдэ хүртэһэн забойщигуудай бригада. Баруун таладань бригадир В. М. Ринчиндоржиев.

БААТАРШАЛГАНЬ ХЭЗЭЭДЭ МҮНХЭ

Буряад хүбүүд олоороо Москваһаа Берлин хүрэтэр һуунагтаһан дайнай хүшэр харгыгаар ябаа. Олонхидынь амиды мэндэ бусаагүй. Ушар нимэһээ нютаг, тосхон болон хотонуудта дурасхаал-хүшөөнүүд бодхоогдонхой, баатар хүбүүдэймнай алдарта замые һануулан мүнхэлнэ.

Тиихэдэ Гармажап Аюрович Гармаев манай Буряадһаа эгээ түрүүшын Герой болоно. Советскэ Союзай Герой! Дээдэ-Торхиин хүн зон баатар хүбүүгээрээ омогорхон баясадаг.

Зэдын аймагай «Мир» колхозой түбтэ дурасхаал-хүшөө мүн баһа бодхоогдонхой. Баатар хүбүүдэйнь нэрэ обог алтан үзэгүүдээр шулуун дээрэ һиилэгдэнхэй. Дайнда унаһан хүбүүдэймнай нэрые мүнхэлһэн эдэ үзэгүүд аха дүү совет арадуудай эгэршэгүй хүсэтэйе, Ленин багшын хэрэгтэ хэлбэришэгүй үнэн сэхэ байһые харуулнаха юм.

ЗУРАГЛАЛ

МЭРГЭН ШАГЖА

Аймагай түрүү малшадай суглаанай үедэ Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутат Ринчин Сосоровна Шагжиеватай уулзажа хөөрэлдэбэб. Энэ жэл зунай зуун хоногто мал бүхэнэй амидын шэгнүүрые 100 килограммаар нэмээжэ шадаһан арбан малшадтай болоһон тухайгаа, иимэ амжалта ялагаад туйладаг тухайгаа тэрэ дэлгэрэнгыгээр хөөрэбэ. Мүн культурна ажаһуудалайшье талаар ямар ехэ хубилалтануудай боложо байһые хойно хойноһоонь залгалдуулан хөөрэнэ. «Манай баабайшье намда туһалалсан байдаг» гэһэн үгэнүүдыень халта дууламсаараа

— Шагжа, Сосоров Шагжа, Мэргэн Шагжа! Үгы, танай баабай хүнгэн гээшэ гү? — гэжэ асуугаадхибаб.

— Яһала хүнгэн. Намһаашье дутахагүй, хашза хорёо соогуурхиие доло сэбэрлээд, эбдэрһэн, һандарһан юумэ хуу заһажархидаг гээшэ. Залуугайхинь хаана байха һэм даа, баарһаншни, эжыһээмнай хойшо нилээд һанаа үнөөн боложо, уншэрөө юм бэзэ. Теэд, бидэнэр, эсэгын зургаан басагад, манай Сэсэрэнхайтан баабайгаа уншэрүүлээгүйбди даа. ...Мүнөө агнуурида гарахаар түхеэржэ байна һэн, —гэхэдэнь гайхабаб.

Бүхы арбаад жэлэй саана, жара гарашаһан үбгэн ангуушадай слёдто ерээд, бултанай урда гараад, шагнал абажа байхадаа:

— Битнай үбгэрөө гээшэб, жара гарашабаб. Таанар, залуушуул, арад зондоо аргагүй хэрэгтэй ангай арһа, шүрбэһэнһөө эхилээд, эм дом болодог зүйлнүүдые, ургамал, жэмэс суглуулжа, гүрэндөө оруулдаг байгыт. Одоо, мүнөө манай засаг түрэ ангуушад тухайгаа ямар ехэ оролдолго гаргана гээшэб. Хүдөөдэ байха гэр байраһаа эхилээд, буу соор, дари туулга, хубсаһа, тоног зэмсэг... Үгы, алиниень тоолохобшоо... Минии залууда, хөөрхэй, сахюур буугаар агнуури хэдэг һэмди. Теэд алаһан ан гүрөөлэйнгөө арһа шүрбэһые зарим наймаашадта миин лэ үгэжэрхидэг бэлэйбди, жаалда,—гэжэ һанаа алдан хөөрэһыень элеэр һанабаб.

Тэрээнһээ хойшо арба гаран жэл үнгэрөө. Хэдыхэн хоногой саада тээ бидэнэр Шагжа Шагдурович Сосоровтой уулзабабди. Үнэндөөшье хүнгэн сарюун зандаа, агнуурида гарахаар түхеэржэ, һэг заггүй байба. Мүнөө жэл, урдынхидаал мэтэ, Сэсэрэн хүбүүнтэйгээ агнуурида түхеэрнэ. Хэрмэшэ, булгаша, гахайша «Соболь» нохой, боро морин хоёр шахалганда табигдаһаар үнинэй хэбэртэй, тарганууд, өөдэргэн, эзэнэйнгээ шарайгаар шэхэеэ һэрмэлзүүлнэд.

— Энэ жэл далан табадахяа гэшхэбэб. Теэд, бараг лэ гээшэб, агнаһаар лэ зандааб. Хүбүүнтэйгээ хоюулаа ябанабдил даа. Би өөрынгөө хубиие асараад лэ байдагби, — гэжэ энеэбхилэн хэлэнэ.

75 наһатай гэһээр бэшэ, сарюун зандаа. Энэ жэл совхозой малда добтолжо, хашарааажа байһан үлэнхэ шоно алаһан, хэдэн хүдэриин ларза, зуу гаран түхэригэй үһэ нооһо, хэдэн арбаад хүдүү, торхируу тушааһан тухайнь мэдэхэдэ, энэ үбэл үшөө тэды зэргын олзо оруулха байһандань ямаршье һэжэг түрэнэгүй.

Аймаг, республика дотороо Мэргэн Шагжа гэжэ сууда гараһан энэ үбгэн ангуушанай орёо бэрхэ мэргэжэлдэ ганса өөрынгөө хүбүүн Сэсэрэниие һургаа бэшэ, энэ Мэргэниие дахажа, ангай мүр таниһан, ойн зүргэ олоһон хүнүүд Захааминда яһала олон юм. Жэшээнь, Бато Шойдонов, Аюр Цыбиков, Пунцэг Цыренов, Даша Гонгоров, Хандажаб Дымбрылов гэгшэд Мэргэн Шагшын бэлиг шадабарида һураһан байха.

Шагжа Шагдурович шагааһан ангаа алдадаггүй.

Шагжа Сосоровой үнинэй танил багша Александр Харитонович Хазагаев нэгэтэ агнуурида ябаһанаа һанан, иигэжэ хөөрэнэ.

— Агнуурида ябахадаа Мэргэн Шагжа үбгэн шэнги һайхан сэдьхэлтэй, даруу урин зантай, һэргэлэн, хүнгэн, ухаансар хүниие үзөөгүйб. Бэеһээ дүү, залуу нүхэрөө «ши» гэжэ нэрлэхыень дуулахагүйт. «Та, Тамнай»—гээд лэ байха. Үглөөгүүр агнуурида гарахадаа заабол зүбшэлсэдэг. «Би бэрхэ агнуушаб» гээд лэ ябашаха заншал байхагүй.

Ангуушадай хөөрэлдэхые һонирхон шагнахадаа, Шагжа үбгэнэй урихан шарайе заатагүй һанаандаа оруулдагби. Энэ үбгэнэй ашанарай зариман заабол «мэргэнүүд» болохол байха. Сэсэрэнэйнь хоёр хүбүүд мүнөөнһөө таабайһаа агнууриин нюусые асуужа һаладаггүй юм. Ашанар олон даа. Мэргэн таабайн ашанар мэргэн болонгүй яахаб.

Шагжа Мэргэнэй басагадынь үни хада айл болонхой, совхозойнгоо мал һүрэгые удхэлсэдэг юм. Үбгэн өөреөшье һая болотор ажаллаа. Агнууриин эхилхэдэ нэгэ-хоёр һараар таһалдадаг байгаа. Шагжа Сосоров 1970 ондо 1276 түхэригтэ, 1971 ондо 901 түхэригтэ арһа гүрэндөө оруулһан байна.

Д. АЮШЕЕВ,
…анай корр.
Захаа… аймагай,
Мэлэ нютаг.

…хургандаал һайса … Энэнь, үнэхөөрөө …ээ өөрын удхатай …ишоной дүй дүр… арга, мэргэжэл, …дабари, эрмэлзэл … эндэ хүү бии гээ…

…нь Д. Я. Свисту… модоной дарханаар … байһан юм. Түл … үедэ сакманщигууд …д, тэрэниие аха…нишон Ханда Мун… Аюшеевай отарада … Дмитрий Яковле…үүшээр сошордобо …э зобоһоной дэмы… …эл эногоод, эдэ … харуулалаад бай… …ай хурьгадые бидэ …абана бэлэбди» гэ…уулбал даа.

…о, үбпэ монсогойл… …л, гулдагар ута … соо хэхэнь ба…ги һанагдаба. Эхэ …ойро дүтэ бэлшээл…аад, дахин хашаа…жа оруулаад байха…шье алтай шэнги …м. Иигээд лэ үдэр, … үнгэрэн ошожо, …дархан хонишоной … бүри дүтэ танил… …аглахадам, бараг лэ …байнаш,—гэжэ нэгэ… Ханда Мункуевич …Хонишон болохо…гүй хаш. …гү? Үгы, тусгаар … хонишон болодог …даа. Арайл шадаха…жэ Д. Я. Свисту…ба. …эбшни-и... Хүн бү…хэн хонишон мэргэжэлтэй түрэдэггүй юм. Булта арсахабди. Теэд хэмнай хонишоноор хүдэлхэ юм? Таба, арбан жэл үнгэрхэ. Бидэ үбгэрхэбди. Теэд орондомнай хэд хүдэлхэ юм? Ши арсахаш, үшөө хэншьеб даа арсаха... Мүнөө пүни намтай кошарада ошолсожо түл абалсахаш, — гэжэ Ханда Мункуевич эрид хэлээд, хажуудахла үшөө дахин адаглан шэртэбэ.

Ханда Мункуевич Аюшеев зүб харгы заяаһан байгаа. Тэрэ хабарынь Дмиртрий Яковлевич эхэ хонидой отара даажа абаа һэн. «Һамгамни зүбшөөхэ гү?» гэжэ сэдьхэлээ зобоһонииншье ойлгосотон. Эрэ хүндэ бараг юм бэзэ. Харин гэр бүлэһөө холо хүдэлжэ үзөөдүи хани нүхэртэнь бүришье үйдхартай болошохол. Зэрэлгээтэ талаһаа, хонин һүрэгһөө бэшэ ондоо юумэн харагдахагүй.

— Ошоно бэзэбди. Хаанашье хүдэлхэдэ адли ха юм, — гэжэ һамганайнгаа шиидэнги хэлэхэдэ, Дмитрии Яковлевич баясаа һэн.

Түрүүшын жэлдэ зуун хонин бүриһөө 95 хурьга абажа, тобир тарганаар түлжүүлбэ. Тиигэбшье Дмитрий Яковлевичай досоо нэгэ юумэн дутуушаг ябаха юм. «Яһала оролдоо һэм. Түл абалгын үедэ хүсэд унтангүй ябааб. Үшөө шаданагүй хаб даа» гэһэн болдолдо эзэлэгдээ һэн.

ДЭЭДЭ Сэлгэрэй бэлшээри анханһаа һайн юм. Шэмэтэй амтан ногоон һасхайн ургажа, хонид холо сшонгүй садашадаг. Тиихэдэ хонидой долёохо хужартай газар сайбарлан харагдаха, уһалууриншье дүтэ. Дмитрий Яковлевич бэлшээриеэ хэды дахин эрьежэ хараһан, хаана ямар ногооной ургадагые мэдэхэ болоһон байна. Хүршэ отарын хонишодто ошоод, ногоон бүхэнэй нюусые ухашалан мэдээд, тэдэнэи дүй дүршэлые хэрэглээд туршадаг гээшэ.

Хурьгадаа һалгаажа, ондоо отарада оруулжа үгэхэтэйгөө хамта хонидоо бүри шадабаритай һайн бэлшээридэ ябуулжа, шэнээ тамиртай болгодог. Тиигэжэ хэзээ ногоо шэмхүүлдэг, хадагдаһан тарянай узуур дээрэшье бэлшээдэг заншалтай. Хоёрдохи хабарынь зуун хонинһөө 106 хурьга абажа, нилээд дүй дүршэлтэй болоһон хонишодые ахижа гараа бэлэй.

Тэрэ гэһэнһээ хойшо гурбан жэл үнгэрөө. Зуһаг хонидой отара Дмитрий Яковлевич даажа абаба. Иимэ туршалга совхоздо урдань хэгдэжэ, нилээд һайн үрэ дүн абтаһан байгаа. Түрүүшынхеэ хурьгалха зуһаг хонидые хэды олон отарануудһаа эмхидхэн суглуулаад, тусхай отара болгожо табиба. Энээндэнь зарим хүнүүд үнэншэдэггүй байгаа. Тимэһээ дүй дүршэлтэй хонишодто иимэ отарануудые даалгажа үгөө һэн.

— Туршажа үзыт даа, Дмитрий Яковлевич, — гэжэ Борьёогой совхозой директор Борис Павлович Хомутов хандаба. — Тон харюусалгатай хэрэг танда найдаба гээшэбди. Ямаршьегүй гарасалдаха бэзэт.

— Шадалаараа туршажа үзэхэ болоо гүб даа.

Дмитрий Яковлевич хэлэһэи үгэдөө хүрөө бэлэй. Һайн үүлтэрэй хусануудые шэлэжэ абаад, зуһаг хонидоо тон зүбөөр үрэжүүлхые оролдоо. Тимэһээ номуудые уншаха, мэргэжэлтэдтэй хөөрэлдэхэ ушар гараа һэн.

Түл абалган үнэхөөрөөшье урагшатай байгаа. Зуун эхэ хонинһоо 115 хурьган абтажа, тобир тарганаар түлжүүлэгдэбэ. Хонин бүриһөө 4,7 килограмм эрхим шанартай нооһо хайшалһаниинь бүришье гайхалтай байгаа һэн. Ингэжэ совхоз зуһаг хонидһоо отарануудые бүридхэжэ захалаа бэлэй. Юһэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ Дмитрий Яковлевич Александра Федоровна хоёр зуун эхэ хонинһоо 127 хурьга абажа, үльгэр жэшээ харуулаа.

ХАРИН энэ жэл бүри ехэ амжалта туйлаа. Зуун эхэ хонинһоо 134 хурьга абаад, тобир тарганаар түлжүүлээ. Хонин бүриһөө 4,6 килограмм эрхим шанартай нооһо хайшалаа.

Хонин ажахы табан хургандаал адли мэдэлгэйнь аша үрэ энэ. Үшөө тиихэдэ имагтал урагшаа тэгүүлһэн һанал эрмэлзэл, эдэбхи үүсхэл, бэлиг шадабари байгаа ха юм.

— Август һарада Москва ВДНХ-да һамгантайгаа ошожо ерээбди. Харахаар, һонирхохоор юумэн одоо бии даа Бидэнһээ һураггүй ехэ амжалта туйладаг хонишод орон доторнай олон юм байна. Тэдэнэй дүй дүршэл маанадта аргагүй туһатай.. Эгээ шухаланьгэхэдэ, Ленин багшын мавзолейдэ ороһоноо хэзээдэшье мартахагүйбди, — гэжэ Дмитрий Яковлевич хэлээ һэн.

Зэдын суута хонишон ерэхэ жэлдэ зуун эхэ хонинһоо 125 хурьга абахаар, хонин бүхэнһөө 4,6 килограмм нооһо хайшалхаар уялгалаа.

***

Хуурай хохир аятайханаар жэгдэлэн тараагаад, хонидой хашааһаа гарахадань, тугаараихи һалхин үни хада болинхон, нойтон саһан малгайлан орожо байба. Хонидынь хашаагай саагуур тараад, саһан дороxи хүйтэн хагда зулгаажа һаланагүй.

М. ОСОДОЕВ,
манай корр.
Зэдын аймаган,
Борьёогой совхоз.

Борьёогой бэлшээритэ талада хонин һүрэг миралзана.

Мэлс САМБУЕВ

САНАГ…

…Үлгы шамдаа юунһээш дуратай,
Үгы жаргалыеш оложо заяаһан,
Түүхэ намтарыеш түүрээһэн һураггтан
Түрүү хүбүүдтэйш нүхэсэн ябаа һэм.
Дурна зүгэй саһан болоод,
Дулаахан хасар дээрэш хайлаа һэм.
Урин налагай басагыеш золгоод,
Дуран золыешни дуудажал байгаа һэм.
Наһанайнгаа асуудалай харюу һэтэ
Нарата Үглөөнэйш ерэхэдэ бэдэрээ һэм.
Газарай эрьесын түргэниие нэгэтэ
Нажарайш үнгэрхэдэ, ойлгожо мэдэрээ һэм.
...Үргэһэ зүүдэндээ минии хараһан
Үльгэрэй орон гүш?—Ойлгожо яданам.
Сэлгеэ бурядтаа сууда гараһан
Сэлеэн талааршни алхалан ябанам.

Казахстанай түб Алма-Ата городhоо холо бэшэ «Медео» гэжэ 1700 метр үндэр газарта оршодог багахан ой соо хадын каток баригдажа дүүрэбэ. Эндэ hорилго ба мүрысөөнүүд түхэреэн жэл соо болохо.

Мүрысөөе 12 мянган хүн хараха аргатай. Энэ шэнэ спортивна комплекс ямаршье ехэ мүрысөөнүүдые үнгэргэхэ аргатай.
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «Медео» стадион.

ТОСХОНОЙ ТҮХЭЛ ХУБИЛНА

Комсомольск тосхоной (урдандаа Погромное гэжэ нэрэтэй байhан) шугам шэнги сэхэ, ута, ууҗам үйлсэ Московско хуушан трактын хоёр талаар зурына. Нарhатын совхозой нэгэдэхи отделениин түб байхадаа энэ тосхон балай ехэ хубилдаггүй бэлэй.

Харин тус совхозой хоёр отделени нэгэдэжэ, мяха үйлэдбэрилхэ шэглэлтэй совхоз эмхидхэгдэhэн байна. Энэ шэнэ ажахы «Юбилейный» гэжэ нэрлэгдэhэн байгаа. Мүнөө энэ тосхоной шарай эрид хубиланхай. «Юбилейная» гэжэ нэрэтэй шэнэ үйлсэ бии болоо.

Интернат hургуули, совхозой конторо, МТМ-гэй проходной, 28 машинын байха автогараж баригдаа. Гурбан жэлэй туршада 50 айл шэнэ байраяа толлоhон байха юм.

Ш. Сыхчян, П. Картышев гэгшэдэй даадаг барилгашадай бригада, мүн модо хюрөөдэгшэд тосхониие болбосон түхэлтэй болгохо хэрэгтэ нилээд хубитаяа оруулна.

ЛВРЗ-гэй В. Щукинай хүтэлбэрилдэг барилгашад совхоздо ехэхэн туhаламжа үзүүлнэ.

— Манай барилгашад ноябрь соо жэлэйнгээ даабари дүүргэхэ, — гэжэ совхозой прораб Г. Доширов найдамтайгаар хэлэнэ.

В. БАЙБОРОДИН.

УНШАГШАДТА ХАРЮУ

ЗАЙГУУЛТАГШАД ЗАХАДАГДАБА

— Нэгэ командаhаа нүгөөдэ командада футболистнуудай орохо ябадал энэ ноябрь hараhаа эхилжэ гуримшуулагдаба гэжэ дуулаа hэмди. Энэ ямар удхатай, ямар гуримтай юм, тайлбарилжа үгыт, — гэжэ футболдо дуратайшуул манда хандана.

Түбхын түрүүн хэлэхэдэ, энэ жэлэй октябриин 5-да СССР-эй Спорткомитет шэнэ инструкци баталhан байна. Тэрэ документэнь «Футболоор мастернуудай командада наадагшадай нэгэ физкультурна организациhаа нүгөөдэдэнь орохо гурим тухай» гэжэ нэрэтэй. Ямар ушарhаа иимэ инструкци абтаха болооб? Хэнэйшье мэдэhээр, зарим футболистнар 2-3 жэлэй турша соо хоёр-гурбан ондоо командада наадажа үрдидэг байха юм. Иигэжэ зайгуултажа hурашаhан футболист хайшан гээд бэрхээр наададаг болохоб гэжэ hананат? Шортоо юм aаб даа. Хараадшье үзэгты. Нёдондо, жэшээнь, «А» классай нэгэ командада наадаба hэн гэлэй. Тэндэхи тренерынь өөрынхеэрээл шабинараа hургадаг, хүмүүжүүлгын, hорилгын ямар нэгэн сэрын түхэл маягтай, журамтай байгаа бэзэ. Энэ командын футболист мүнөө жэлдэ ондоо командада ороод наадахадаа, баhал ондоо тренерэй гарта орохо, тэрэнэй баhал өөрынь «hургуулида» hураха болоно бшуу. Иигэжэ «далин дээгүүр» зангуултажа ябаhан футболист ямар юумэндэ hураба гээшэб? Дэмы ха юм.

Хоёрдохёор. Зайгуул футболистhаа ямар асуулта байхаб. Тэрээндэ ямар харюусалга байба гээшэб? «Мүнөөдэр эндэ футбол наадааб, үглөөдэр ондоо командын түлөө бүмбэгэ эрьюулхэб»— гэжэ hанажа ябаhан, иимэ «теоритэй» футболист оэдэгүйхэнөөр наадажа, зэмэлүүлхэдээ гү, али бага зэргын тиимэ юумэндэ балай тиитэрээ голхорхогүй сэдьхэлтэй байhан бэд даа. Энэ городой командын үмдэжэ ябаhан улаан майкаяа нэгэ хоноод эреэн hудалтай сэнхир майкаар андалдажархихаб, намhаа юушье оложо эдихэгүйт гэhэншүүгээр тиимэ футболистнар зайгуулшын замаар талиишадаг байгаа hэмнай. Харин мүнөө...

Мүнөө энэ документын абтаад байхада, футболдохи байдал ташха ондоо болохо зэргэтэй. СССР-эй Спорткомитедэй абаhан энэ хэмжээн, нэн түрүүн, мастернуудай наададаг командануудта hуралсалай, hорилгын, хүмүүжүүлгын хүдэлмэри эрид hайжаруулха, командынгаа нэрэ түрын түлөө футболистнуудай үүргэ, харюусалгые хараа байса дээшэлүүлхэ зорилготой.

Шэнээр абтаhан энэ инструкци хуушанайхиhаа юугээрээ онсо илгаатайб? Тобшоор хэлэхэдэ иимэ: нэгэл бүлэгэй футболистнууд, жэшээлхэдэ, «А» классай хоёрдохи бүлэгэй футболистнууд нэгэ командаhаа нүгөөдэ командада наадахаар орохо эрхэгүй болобо. Жэшээнь, урдань манай «Сэлэнгэдэ» наадажа байhан хэдэн хүбүүд Эрхүүгэй «Аэрофлодто» ороод, мүнөөшье хүрэтэр наадажа байдаг. Мэдүүлгэ бариад, тогтоогдоhон болзор соо иигэжэ ондоо командада орохоdо энээнhээ урагша хоридоггүй байhан. Харин мүнөө тиимэ бэшэ болоо. Шэнэ дүримэй ёhoop, имагтал доодо зиндаагай бүлэгэй коллективhээ дээдэ зэргын бүлэгтэ футболистнуудай ороходонь зүбшөөгдэнэ. Зүгөөр армида алба хэжэ байhан наадагшадта энэ дүрим хабаатай бэшэ.

Хэрбээ шэнэ коллективтэ ерэhэн тэрэ футболист командын эрилтэдэ таарахагүй, бирагүншэг байгаа hаа яахаб? Энэ нүхэр ямар командаhаа ерээ hэм, тэрэл командадаа hөөргөө бусаха эрхэтэй. Имагтал нэгэ жэлэй хугасаа соо бусаха ёhотой. Спортын наадаанай журам эбдэлсэнэйнгээ түлөө командаhаа намнуулhан футболистнууд ондоо ямар нэгэн командада орохом гэжэ дэмы, тэдэниие абаха тухай хэлсээн, хөөрэлдөөн огто байхагүй болоно.

Энээнhээ урагша «биб» гэжэ ябаhан, «намгүйгөөр түлихат, холо хараихагүйт» гэжэ байгаад занахалашье ядадаггүй байhан футболистнар мүнөө хаа лахаб даа, «тархяа маажаха», hанса бодомжолхо ушартай болоно. Мүнөө шэнэ дүримэй ёhoop залуу, шадамар бэрхэ футболистнуудые хүмүүжүүлхэ асуудалда тон ехэ анхарал хандуулагдана гээшэ. Тиихэдэ «дэлхэн дүүрэн бэдэрхэ» бэшэ, харин өөhэдынгөө, нютагайнгаа ухибүүдые hургаха, бэлдэхэ, үшөө мэдэгдээ, элирүүлэгдээгүй бэлигтэниие хүмүүжүүлэн олохо тухай эндэ хэлэгдэнэ.

Футболист бүхэн ондоо командада ошохо тухай мэдүүлгэ барихынгаа урда тээ hайсахан лэ шэбшэхэ, бодомжолхо, алишье талаhаань хаража үзэхэ болоно. Тэрэшэлэн тренершье баhал «ухаагаа гүйлгэхэ», хэниие командадаа абахаб, хэниие командаhаа табихаб гэжэ бодомжолхо байна. Жэлдэ тренер оройдоол гурбахан хүниие доодо зэргын бүлэгhөө абаха эрхэтэй ха юм. Энэ үедэ буруу шиидхэбэри абабал, өөрыгөөл зэмэлхэ болоно бшуу.

Ондоо командада орохо тухай мэдүүлгэнүүдые шэнэ дүримэй ёhoop, футболистнууд жэл бүри ноябриин 5-haa 30 болотор барилаг байха. Энэ болзор хубилагдашагүй юм.

Һүүлшын hанамжа. Шэнэ дүрим совет футболистнуудай мэргэжэл шадабариие, мүн харюусалгыень дээшэлүүлхэ хэрэгтэ горитой, нүлөөлхы хүсэтэй байха бэзэ гэжэ найдамаар.

С. БАДМАЕВ.

Уласхоорондын шэнжэлэл

ШУХАЛА ШАТА

Ноябриин 19 Германиин Федеративна Республикын түүхэдэ шухала шата болоо. Энэ үдэр үнгэрhэн болзорhоо урид hунгагдаха парламентын hунгалтада Баруун Германиин hунгагшад ёhотойл түүхэтэ удха шанартай шиидхэбэри абаа hэн. Тэдэнэр дайнай hүүлээрхи хорёод жэлэй туршада баруунай ХДС/ХСС бүлэглэлэй ябуулhан үеэ мэеэгээ абалгын ба «хүйтэн дайнай» политикые эрид буруушаажа, социал-демокрадуудай ба сүлөөтэ демокрадуудай зонхилхы коалицида эли тодо дуугаа үгэhэн байха юм. Энэ коалици хадаа түгшүүрилтэ байдал hуларуулха, социалис оронуудтай харилсаануудаа гуримшуулха политикаяа улам саашадань үргэлжэлүүлхэ байха гэжэ тэдэнэр найдана бшуу.

Үнгэрэгшэ амаралтын үдэр бусалтагүйгөөр ошоhон «Аденауэрай үе» гэдэгтэ hүүлшын зурлаа татагдаа. Тэрээнтэй хамта засаг түрэдөө hөөргөө бусаха гэhэн тэрэнэй удамаршадай найдабари эсэслэн буруу hүрөө. Социал-демократическа парти (СДПГ) ФРГ-гэй түүхэдэ анха түрүүшынхеэ абаhан дуунуудайнгаа тоогоор ХДС/ХСС хоёрые хамтадань ахижа гараад, бундестагта эгээл хүсэтэй парти болоо. Нэгэ бүлэглэлдэ ородог СВДП партитай хамта парламентда диилэнхи олон hуури бүхөөр абанхай. «Брандтын политика олонхи улад зоной найдабарида хүртөө» гэжэ ХДС партида дүтэ байдаг «Рейнише пост» газетэ мэдэрхэ баатай болоо hэн.

Монополинуудай сейфүүдhээ гаргашалагдаhан олон миллион мүнгэ зөөришье, «социализмын аюулаар» hунгагшадые айлгалгашье, экономическа бэрхэшээлнүүдые хэрэглэhэн ушаршье христианска демокрадуудта туhа болоогүй. Аденауэрай номнолшодой хэрэглэдэг байhан зэбсэгшье эндэ хүдэлжэ шадаагүй. Һунгагшад тэдэнэй мэхэ гохоdо ороогүй бшуу. Тэдэнэр эб найрамдалай ба түгшүүрилтэ байдал hуларуулгын ашаг туhада, мүнөө үеын хүгжэлтын ашаг туhада дуугаа үгөө юм.

Баруун Германиин олонхи hунгагшадай ушар ёhо hайса мэдэхэ болоhониинь тэмдэглэхэ зуураа, иигэжэ онсолон хэлэхэ хэрэгтэй. Тэдэнэй hанаа сэдьхэлдэ, тэдэнэй шиидхэбэридэ мүнөө Европодо болон бүхы дэлхэй дээрэ болоhо байгаа hайн хубилалтанууд нүлөөлhэн байха. Эдэ хубилалтануудай болоходо, Советскэ Союзай, мүн социализмын бусад оронуудай эб найрамдалда дуратай политика шиидхэхы үүргэ дүүргээ hэн. СССР-тэй ба ПНР-тэй ФРГ-гэй баталhан договорнууд. Баруун Берлин тушаа дүрбэн гүрэнэй баталhан хэлсээн, ГДР ба ФРГ-гэй хоорондо харилсаануудые байгуулха үндэhэ hуури тухай даб дээрэ хэлсэжэ гар табиhан договор, тэрэшэлэн аюулгүйн ба харилсаа холбооной асуудалаар бүхы Европын зүблөө бэлдэхэ олон гүрэнүүдэй Хельсинкидэ хэжэ байгаа зүбшөөлнүүд—эдэ бүгэдэ иимэ хубилалтануудай бодото гэршэнь мүн болоно.

Бодото hайн хараа шугамай илаха, ноябриин 19-дэ болоhон hунгалтада хархис этэгээдүүдэй диилдэхэ хэрэгтэ ФРГ-гэй түрүү үзэлтэй хүсэнүүд, тэрэ тоодо Германиин Коммунис парти горитой хубитаяа оруулаа. Энэ Коммунис парти бундестагые hунгаха hунгалтада анха түрүүшынхеэ хабаадалсаа. Тоно капиталай эгээл хархис зонхилогшодой парти болохо ХДС/ХСС бүлэглэлые засаг түрэдэ hөөргэнь hуулгахагүй гэһэн шухалын шухала зорилго Германиин Коммунис парти эдэ hунгалтануудай үедэ табиhан байгаа. Энэ зорилгонь түй... лагдаа.

«ҺӨӨРГӨӨ БУСАЛГА» ГЭҺЭН ОПЕРАЦИ

Аргентинын президент байhан генерал Хуан Доминго Перон 17 жэлэй турша соо хари газарта байhанаа, hөөргөө орон нютагаа бусаба. Энэ ушар Аргентинын политическэ бүлэгүүдтэ, мүн улад зоной дунда ехэ шаг шууяа татаhан байна. 77-той энэ генералай Мадридhаа Буэнос-Айрес бусажа ерэhэн үдэр правительство онсо хэмжээнүүдые абаа hэн. Тиигэжэ ниислэл хото руу 30 мянган солдадуудые татажа асарhан байгаа. Рейтер агентствын тэмдэглэhэнэй ёhoop, Аргентинын засагаархид иимэ хэмжээнүүдые абхадаа, нэгэдэхеэр, «Перониие болон тэрэниие үдэшэжэ ябаhан хүнүүдые бүрин аюулгүй байдалда байлгахын» тулада, хоёрдохёор, «Пероной тала баримталагшадые тэрээнhээ холо байлгахын» тулада иимэ хэмжээнүүдые абаhан байха юм. Гэхэ зуура Перон абаhаар лэ эдэбхитэй политическэ ажал ябуулга хэжэ эхилээ. Тэрэ хадаа элдэб партинуудай болон бүлэглэлнүүдэй түлөөлэгшэдтэй уулзаhан, зүблөө хэhэн байна.

Эдэ бүгэдэ юун тухай гэршэлнэб? Генерал Перон 1946 онhоо 1955 он хүрэтэр Аргентинэдэ засагаа барижа байhан. Буржуазин ба баян помещигүүдэй ашаг туhа хамгаалагша байха зуураа, тэрэ хадаа нэгэн добо ажалшадай олониитые hонирхуулха, тэдэндэ дур... луулха гэhэн политика ябуулдаг байгаа. Экономическа зарим тэды буулта хэжэ байгаад, хүдэлмэришэдэй талархалда хүртэхые hэдэдэг байhан. Гэхэтэй хамта, Пероной зонхилжо байха үедэ Аргентинын компартиин ажал ябуулга хоригдоо hэн. Мүнороной түрүү үзэлтэй хүсэнүүдые мүрдэдэг гүрдэдэг байгаа. Гэбэшье элдэб мэхэ гохо гаргажа, хүдал хуурмаг ябуулга хэжэ, Перон Аргентинын ажалшадаи нилээд ехэ хубиие мэхэлжэ шадаhан, профсоюзна хүдэлөөн өөрынгөө хиналта доро абаhан байгаа.

1955 оной сентябрьда болоhон сэрэгэй урбалтын эсэстэ Перон засаг түрэhөө шэдүүлhэн юм. Тэрэнэй hүүлээр перонизм гэдэг ороной дотоодын политическэ ажабайдалда яhала горитой нүлөө үзүүлжэ байгаа. Мүнөө Аргентинын 14 миллион hунгагшадай, тухайлхада, 8 миллиониинь перонистнууд гээшэб гэжэ өөhэдынгөө тоолодог гэжэ правительство мэдэрнэ.

Имагтал энэ ушар Аргентинын мүнөөнэй хүтэлбэрилэгшэдые Перониие hөөргөө бусахадань зүбшөөлөө үгэхыень баадхаа бшуу. Ушарынь гэхэдэ, Аргентинэ хадаа экономическа ба дотоодын политическэ гайтай кризистэ үнинэй оронхой ха юм. Орон дотор мүнөөнэй байгуулалтада эсэргүү олониитын хүдэлөөн улам ургажа байна. Энэ хүдэлөөн демократическа журам байгуулхын түлөө тэмсэнэ. Тиигэжэ ажалшадай ехэхэн забастовконууд болоно...

В. СЕРОВ,
Н. ЧИГИРЬ.
(ТАСС).

СОЦИАЛИС ОРОНУУДТА

ГДР-эй ЭНЕРГЕТИКЫН ХҮГЖЭЛТЭ

БЕРЛИН. (ТАСС). ГДР-эй энергетикэ хурдан түргэнөөр хүгжэнэ. 1950 ондо республика соо зайн галай 20 миллиард киловатт-час элшэ үйлэдбэрилэгдэhэн hаа, 1971 ондо 70 шахуу миллиард киловатт-часта хүрэhэн байна. 1960—1970 онуудта энергетикэ хүгжөөхэ хэрэгтэ 10 миллиард марка мүнгэн hомологдоhон байбал, мүнөөнэй табан жэлэй үедэ арадай энэ hалбарида 14 миллиард марка мүнгэн табигдана.

Табан жэл соо энергетикын хүсэн хүрин нүүрhэнэй ууршануудта дүтэ баригдаhан ууралай электростанцинуудай хүсэнhөө 60 процентээр, газотурбинна хүсэнhөө 16 процентээр, мүн ороной элдэб районуудта баригдахаар хараалагдаhан атомна электростанцинуудай хүсэнhөө 14 процентээр нэмэхэ. Саашанхи ургалтань мүнөө хүдэлжэ байдаг электростанцинуудай бүтээсые дээшэлүүлhэнэй үндэhөөр туйлагдахаар хараалагдана.

СССР-эй ЗАХИЛААР БҮТЭЭГДЭҺЭН СУДНАНУУД

ВАРШАВА. (ТАСС). В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ Гданьскын судоверфьдэ бүтээгдэhэн 4500 тонныn түрисэтэй рефрижератор уhанда табигдаба. Энэнь СССР-эй захилаар Гданьскда бүтээгдэhэн 442-дохи судна болоно.

Польшын Арадай Республикада бүтээгдэhэн суднанууд бүхы дэлхэй дээрэ суурхадаг. Гансахан энэ табан жэл соо бүхыдөө 3500 мянган тонно ашаа зөөхэ хүсэтэй 350 судна ашаглалгада оруулагдахаар хараалагдана.

Мүнөө Польшын суднанууд дэлхэйн 20 гаран оронуудта эльгээгдэнэ. Судна бүтээхэ захил хэгшэдэй эгээл ехэнь Советскэ Союз болодог. Польшо мүнөөнэй табан жэл соо гадаадада гаргаха бүхы суднануудайнгаа 40 процентые СССР-тэ худалдаха юм. Тэдэнь рефрижераторнууд, траулернууд, хуурай ашаа зөөдэг суднанууд болоно.

ЭЛЕКТРОНИКО — АРАДАЙ АЖАХЫДА

БУХАРЕСТ. (ТАСС). Констанци, Плоешти городуудта электронно-тоололгын ехэ түбүүд баригдажа байна. Эдэнь шэнэ түхеэрэлгэнүүдээр хангагдаха. Тиихэдээ түүхэй эд ба бусад материалнуудые хараадаа абаха, үйлэдбэри залан хүтэлхэ, капитальна хүдэлмэридэ hомологдоhон мүнгэ, үйлэдбэрилгын хүсэ үрэ ехэтэйгээр хэрэглэхэ асуудал зүбөөр шиидхэлгэдэнь туhалха мэдээнүүдые түргэнөөр тоолон гаргаха арга олгохо байна бшуу.

Электронно-тоололгын техникые арадай ажахыда нэбтэрүүлгэ Румыниин экономикые шэнэдхэхэ нэгэдхэмэл программын нэгэ хубинь болоно. Мүнөөнэй табан жэлэй туршада 28 мянган хүн электронно-тоололгын түбүүдтэ хүдэлхэ тусхай мэргэжэл олохо юм.

ТАРЯАШАДАЙ АМЖАЛТА

ПРАГА. (ТАСС). КПЧ-гэй XIV съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлжэ байгаа Чехословакиин таряашад оролдосотой ажалайнгаа ашаар амжалта туйлана. Сагай уларилай хэды муу байгаашье hаань, мүнөө жэл хүдөө ажахыда яhала ехэ амжалта туйлагдаа гэжэ hаяхан согсологдоhон дүнгүүд гэршэлнэ.

Таряа хуряалгын асуудал шиидхэхэ түбэй комиссиин мэдээсэлhэнэй ёhoop, гансахан Чехиин социалис республикада 6 миллион шахуу тонно таряан хуряагдажа байна. 1971 онойхитой жэшэхэдэ, 220000 тонноор ехэ таряан гүрэнэй амбаарта ороо. Энэнь республикын хүдөө ажахын түүхэдэхи эгээн ехэ ургаса болоно.

Хмель ургуулагшадшье таряашадhаа дутуугүй амжалтатай. Хэдэн арбаад орондо худалдагдадаг энэ ургамалай гектар бүриhөө дунда зэргээр 21 центнер абтаба. Энэнь үнгэрэгшэ жэлэйхиhээ жэшээгүй ехэ. Республика дотор бүхы дээрээ 180 мянган центнер хмель хуряагдаа. Нёдондо жэлэйхитэй жэшэжэ үзэхэдэ, 143 мянган центнерээр дээшээ байна.

ХИЛЫН СААНАҺАА
ТЕЛЕФОН·ТЕЛЕГРАФ·РАДИО

ПАРИЖ

ИНДОХИТАДТАХИ ДАЙН БАЙЛДААН

ТАСС

Түбэй хада гүбээтэ нютагтахи Плейку городhоо 25—30 километртэ, 19-дэхи шоссе харгы зүбшуулан дайсанай эзэлжэ байhан газарые НВСО-гой подразделенинүүд оло дахин доbтолоо. Шуhа адхаралгата байлдаануудай эсэстэ патриодууд Сайгоной сэрэгүүдэй хэдэн бүхэлэгдэhэн пунктнуудые эзэлээд, Урда Вьетнамhаа Камбоджо руу ошоhон энэ райондохи гансахан лэ транспортна магистраль болоrшо 19-дэхи харгые таhа дүүрээ.

Сайгоной солдадуудай hуужа ябаhан вертолет Тханьги hуурин газар шадар буудагдан унагаагдаа.

Патриодууд шууд шанга добтолгонуудые хэжэ, Плейку ба Контум провинцинуудые холбоhон 14-дэхи шоссе харгын участогые эзэлээ.

Ороной хойто хубида Куангчи город ба Дананг шадар патриодууд дайшалхы ябуулгануудые эдэбхитэйгээр хэhэн байна.

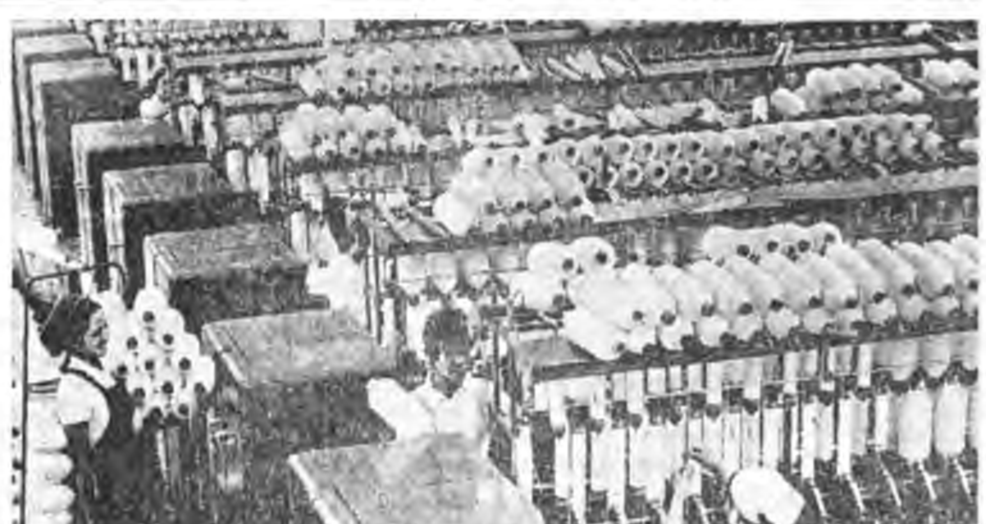
Куангчи городhоо зүүн-хойшоо 8—10 километртэ байhан Сайгоной далайн пехотые НВСО-гой артиллери шангаар буудажал байhаар. Куангчи городhоо зүүн-хойно НВСО-гой сэрэгүүд дайсаниие урдаhаань добтолжо, энэ райондо урагшаа дабшаха гэhэн hэдэлгыень таhалдуулаа.

ХАНОЙ. (ТАСС). Камбоджын патриодууд дайшалхы ябуулгануудые эдэбхитэйгээр хэжэл байhаар. Пномпень Такео хоёрой хоорондохи шоссе харгы дээрэ эзэлhэн участогаа тэдэнэр бүхөөр барижа байhан зангаараа. Камбоджын ниислэлhээ урагшаа 25 километртэ байhан шоссе харгыгаар урагшаа дабшахые hэдэhэн пномпеньскэ сэрэгүүдэй отрядые патриодууд hамна бута сохёо. Отрядай командир генерал Дьен Дел—Кандаль провинциин губернатор плендэ абтан алдажа байтараа, арайхан лэ гэжэ зугадан ошоо.

Кампот провинцида Акомпонгсом гэжэ портовой город шадар шанга тулалдаанууд болоо.

ХАНОЙ (ТАСС). ДРВ-гэй газарые американ авиаци бомбодоhоор зангаараа.

ДРВ-гэй МИД-эй түлөөлэгшэ хадаа США-гай сэрэгэй шэнэ ябуулгануудые эрид шууд буруушаагаа, тэдэниие дары болюулха тухай эрилтэ хээ.

ДРВ. Ханойн мартын 8-най нэрэмжэтэ бүд нэхэлгын фабрикын хүдэлмэришэд амжалтатай hайнаар хүдэлжэ байнхай. Эндэ хүдэлмэриин бүтээсые дээшэлүүлхэ, үйлэдбэрилэгдэhэн бүдэй шанар hайжаруулха талаар ехэхэн хүдэлмэри ябуулагдана. Фабрикын хүдэлмэришэд оэр өөрынгөө үйлэдбэриин түсэбые дээшэлүүлэн хараалжа, хүдэлмэрийнгөө сагые ута болгон, hайн шанартай бүд үйлэдбэрилгэеэ дээшэлүүлжэ байнхай. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Мартын 8-най нэрэмжэтэ бүд нэхэлгын фабрикын заралгын цех соо.

ВИЛ—ТАСС-ай фото.

БОЛИВИДА ОНСО БАЙДАЛ ТОГТООГДОБО

Боливида онсо байдал соносхогдоо. Конституцяар тогтоогдоhон найдуулганууд орон дотор болюулагдаа. Ниислэл Ла-Пас городто сэрэгүүд ба танкнууд оруулагдаhан байна. Хэдэ хэдэн промышленна предприяти сэрэгэй частьнуудаар хүреэлэгдээ гү, али эзэлэгдээ. Информационно агентствэнүүдэй мэдээсэлнүүдэй ёhoop, орон дотор арестнүүд олоор хэгдэнэ.

Ла-Пасай промышленна предприятинуудай ажалшад 24 часай забастовко соносхоhон байгаа. Тэрээндэ харюу болгон, Боливиин правительство эдэ онсо хэмжээнүүдые абаhан байна. Забастовкодо 30 мянга шахуу хүн хабаадана. Забастовко хэгшэд юумэнэй сэнгэй хүндэрэлгые буруушаана, салин хүлhэ дээшэлүүлхэ, профсоюзна эрхэ сахиха, демократическа эрхэ сүлөө hэргээхэ, хашалта хэhээлтэнүүдые болюулха эрилтэ хэнэ. (ТАСС).

РИМ

Э. БЕРЛИНГУЭР ҮГЭ ХЭЛЭБЭ

ТАСС

Италидахи экономическа ба социальна оршон байдал шахардуу шанга байhан зангаараа гээд Италиин Коммунис партиин Генеральна секретарь Э. Берлингуэр мэдүүлээ. Орон дотор зарим муниципалитедүүдтэ hунгалтануудай болохоо байhантай дашарамдуулан, телевиденеэр үгэ хэлэхэдээ, тэрэ энэ мэдүүлгэ хэhэн байха юм. Шэнэ түхэлэй фашис хүсэнүүд бүри эдэбхитэй боложо, харата ябуулгануудые хүсэ хэрэглэн үүдхэдэг болонхой. Экономическа талаар хоёр hанаа зоборитой ушар тохёолдоно: илангаяа ороной урда талын хубида, тэрэшэлэн эхэнэрнүүд болон залуушуулай дунда хүдэлмэригүйдэлгэ олошорно, мүнгэнэй сэнгэй уналгаhаа уламжалан, эдеэ хоолой зүйлнүүдэй, зайлашагүй шухала болодог эд бараанай сэнгүүд үзэгдөөгүй ехээр хүндэрнэ.

КАИР

Египедэй сэрэгэй трибуналай шиидхэбэри

ТАСС

Урдын дипломат, отставкада байhан генерал-майор Мухиб Абдель Гаффрые арбан жэлдэ каторжна хүдэлмэридэ ябахаар Египедэй сэрэгэй трибунал шиидхээ. «Египедтэ сэрэгэй политическэ ба экономическа гай түбэг татаха зорилгоор Израильтай нягта холбоотой баруунай нэгэ ороной тагнуултай холбоо байгуулаа» гэжэ тэрэ гэмнэгдэhэн байна.

БОНН

ХДС/ХСС партиин байдал

ТАСС

Бундестагта hунгалтын болоходо булигдаhан оппозиционно бүлэглэл дотор Барцелиин толгойлдог христианско-демократическа холбооной ба ХДС-эй Баварска филиал болоrшо Штраусай партиин—ХСС-эй хоорондо бүри ехээр арсалдаан гарадаг болоо. «Христианска демокрадуудта дүтэ байдаг хүнүүдhээ» эндэ абтаhан мэдээнүүдэй ёhoop, ХДС/ХСС-эй баталан абадаг политическэ шиидхэбэринүүдтэ «хорилто хэхэ эрхэ» тэдэндэ олгохо тухай асуудал Баварска партиин хүтэлбэрилхы ажал ябуулагшад табиhан байна.

Иимэ эрхэ олгохо тухай өөhэдынгөө эрилтэнүүдые ХСС-эй хүтэлбэри юугээр үндэhэлэн баримталнаб гэхэдэ, хамагай түрүүндэ христианско-социальна холбоон Баварида өөрынгөө байдал зарим зэргээр бэхижүүлээ, тиихэдэ ХДС бүхы ФРГ дотор hунгалтын болоходо урагшагүйдэhэн байха юм. Иимэ эрхэ олгохоhоо арсаад байгаа hаань, ХСС партийна бүлэгөө болюулжа, бундестагта Штраус түрүүтэй өөрынгөө фракци байгуулха гэжэ ХСС-эй хүтэлбэри ойлгуулхаар ябуулга хээ.

Баварска «Байенр-Курир» гэжэ недели бүриин хэблэлдэ бэшэхэдээ, Штраус hунгалтын үрэ дүнгые урдаа бариад, оппозициин ябуулгануудые «шүүмжэлхы ёhoop шэнэдхэхэ» эрилтэ хээ.

„Спортлото" наадагшадай анхаралда

«Спортлотогой» ... тиражаар наадан ... дүүрээ. Нэгэ карточка ... шүүhэн мүнгэнэй ... иимээр тодорхойлогдобо.

Зургаан номерто шүүhэн ... байгаагүй. Табан ... тудаhан 3486 түхэриг, ... бэн номерто—56, гурбан ... мерто—3 түхэриг мүнгэ ... дохи тиражаар шүүhэн ... нүүд абаха байна.

«Спортлотогой» Бурядай зонын управлени.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаhан... Улаан-Үдын Советскэ ... ондо болоhон Сэлэнгын ... магал экономико болон ... турын үдэрнүүд ... КПСС-эй Сэлэнгын ... мой секретарь Д. Базар... статья. «Социалис мүры... нэй алхамууд».

Хоёрдохи хуудаhан... «АСУП-та зориhон ута... гы»—Ю. Кравцовой статья... Редакцида ерэhэн ... hээ. АПН-эй материал...

Гурбадахи хуудаhан... «Ургажа ябаhан эдир... тухай хөөрэлдөөн»—Ф. ...рышевагай статья. И. С... ровагай статья. Орон дотор ... ба нютаг нютагай hонин...

Дүрбэдэхи хуудаhан... «Уласхоорондын шэнжэлэл». Хилын саанаhаа.

ЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА
УЛААН-ҮДЭ ХАРУУЛНА

17.00 — Дамжуулгын программа. 17.05 — Мультфильмнүүд. 18.05 — «...» — hурагшадта зориулагдаhан программа. 18... — Мультфильмнүүд. 19... — Телепанорама. 19.45 «Стреляющие лыжники» — телеочерк. 20.50 — «... зулла Зайдуллаев дууланa» — концерт. 21.10 — «...низм без маски» — телевизионно - документ альна фильм. 21.40 — «Там, ... длинная зима» — ... hайханай фильм. 23.10 Концерт.

Редакторай орлогшо
С. С. ЦЫРЕНДОРЖИЕВ.